

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

**ПРОФЕСІЙНА ПРАКТИКА ЗДОБУВАЧІВ
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА ОПП «ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Чернівці, 2021

УДК 378.147.091.33-027.22:159.9

ББК 74.586.61-266я7

П 841

Друкується за ухвалою вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 11 від 30 листопада 2020 року)

Рецензенти:

Мушкевич М.І., доктор психологічних наук, завідувач кафедри практичної та клінічної психології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Романовська Д.Д., кандидатка психологічних наук, завідувача Центром практичної психології та соціальної роботи Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

П 841

Професійна практика здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за ОПП «Практична психологія»: Навч.-метод. посібник /Укл.: *М.М.Душкевич, О.С.Лісова, В.М.Радчук.* – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім.Ю.Федьковича, 2021. 104 с.

У посібнику висвітлені сучасні аспекти практичної діяльності психолога, розкрито зміст практичної підготовки і завдання до всіх етапів психологічної практики, передбачених освітньо-професійною програмою магістра, права й обов'язки студента-практиканта й організаторів практики, вимоги до документального оформлення практики, зразки звітних матеріалів щодо підсумків практики, рекомендовану літературу. Завдання практики містять варіативну частину, адаптовану до умов дистанційного навчання.

Для студентів 5-6-х курсів спеціальності «Психологія» (спеціалізація «Практична психологія»), факультетських методистів, групових керівників, психологів баз практики.

© ЧНУ, 2021

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ 1. Наскрізнi положення практики за освітньо-професійною програмою «Практична психологія»	7
Розділ 2. Завдання та зміст практики	16
2.1. Професійна (психологічна) практика магістрів 5-го курсу	16
2.2. Професійна (науково-педагогічна) практика магістрів 6-го курсу	65
Розділ 3. Критерії диференціації оцінок з практики	90
Післямова	93

ВСТУП

Для успішної адаптації у професійній і соціальній сферах випускнику ЗВО необхідний високий рівень базових компетенцій, що дозволяють ефективно реалізувати себе в професії і забезпечити умови для безперервного кар'єрного росту. Навчання в магістратурі спрямоване на розвиток сукупності кваліфікаційних компетенцій, які входять до структури професіоналізму людини. Формування компетентності магістрів являє собою поетапний процес їх професійно-особистісного становлення в навчальній і фаховій діяльності.

Важливою складовою підготовки майбутнього психолога є чітка організація та успішне проведення психологічної практики студентів. Практика – вид навчальної діяльності, спрямованої на формування компетенцій у процесі виконання певних видів робіт, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю. Це невід'ємна частина основної освітньої програми вищої освіти. Під час практики кожен студент має змогу перевірити свої теоретичні знання, практичні уміння та навички з обраного фаху, виявити власні здібності, переконатися у правильності вибору майбутньої професії.

Особливим викликом для усього людства, а для сфери освіти – зокрема, стала пандемія COVID-19. Проведення практики магістрантів-психологів ускладнилося умовами карантину й самоізоляції. На виконання Наказу № 216 ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Романа Петришина від 01.09.2020 року, на час віднесення м.Чернівці до «червоного» рівня епідемічної небезпеки навчальні та виробничі практики студентів ЧНУ були переведені у дистанційний формат. З одного боку, така форма проведення практики може негативно позначитися на якості навчання студентів, на ефективності опанування ними практичних навичок. З іншого – онлайн-діагностика й онлайн-консультування, вебіари й онлайн-марафони ще задовго до пандемії стали невід'ємною частиною професійної діяльності практикуючих психологів. Тут уже існує своя специфічна етика, свої особливі модифікації традиційних методів роботи. Тому

можна зі значною впевненістю стверджувати, що такий формат практики для студентів за певних умов допустимий. Він передбачає оволодіння магістрантами новітніми інформаційними технологіями, опанування новими засобами професійної діяльності, розвиток гнучкості, креативності для пошуку нових методів і шляхів розв'язання проблем, що постали перед сучасною людиною.

Систему безперервної психологічної практики у програмі магістерської підготовки складають такі види практики:

1. Професійна (психологічна) практика магістрантів 5-го курсу.

2. Професійна (науково-педагогічна) практика магістрантів 6-го курсу.

Кожен із видів практики визначається відповідними цілями, завданнями, змістом, формою організації та проведення.

Найважливіші завдання психологічної практики:

- використання набутих теоретичних і практичних знань, умінь і навичок у виконанні конкретних завдань, формування у студентів психологічної готовності до роботи;

- вироблення у майбутніх психологів умінь та навичок практичної діяльності в навчально-виховних закладах, потреби в безперервній самоосвіті;

- оволодіння сучасними методами та формами діяльності психолога, новими прогресивними технологіями роботи;

- формування творчого дослідницького підходу до діяльності психолога.

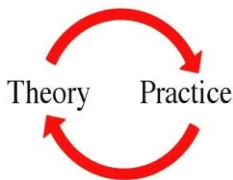
За будь-яких принципів організації психологічної практики важлива роль у забезпеченні високої якості освіти та формуванні конкурентоспроможних фахівців належить **системі оцінювання знань і навичок**. Забезпечення найбільш об'єктивного оцінювання, виконання властивих йому функцій – контролюючої та мотивуючої – можливо реалізувати в рамках кредитно-модульної системи, як невід'ємному атрибуту Болонської декларації.

Одна з основних функцій кредитно-модульної системи – акумулююча: чітке визначення обсягів проведеної студентом

роботи з урахуванням усіх видів навчальної та наукової діяльності. Сума кредитів визначає, на що здатний студент, який навчається за тією чи іншою програмою.

Запровадження кредитно-модульної системи – важливий фактором для стимулювання ефективної роботи викладача і студента, збільшення часу їх безпосереднього індивідуального спілкування у процесі навчання. Навчання за кредитно-модульною системою також активізує відповідальність студента за якість свого навчання – це особистісна характеристика, котра визнається як одна з професійно важливих для психолога.

Для студента – майбутнього фахівця – важливо не лише осмислити й засвоїти інформацію, а й оволодіти способами її практичного застосування і прийняття рішень. Модуль «Практика» забезпечує застосування інтерактивних форм і методів роботи студентів під керівництвом психолога бази практики та викладача-методиста за умови повноцінної самостійної роботи на об'єктах майбутньої професійної діяльності.

РОЗДІЛ 1 НАСКРІЗНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРАКТИКИ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Практична підготовка майбутніх психологів здійснюється відповідно до нормативних документів Міністерства освіти і науки України, «ПОЛОЖЕННЯ про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича», ухваленим Вченою радою ЧНУ 31.08.2020 року за навчальним планом спеціальності «Психологія», в рамках кредитно-модульної системи як невід’ємного атрибуту Болонської декларації.

Психологічна практика – важлива складова навчально-виховного процесу. Вона забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх фахівців-психологів з їх практичною діяльністю, формує творче ставлення до майбутньої праці, визначає ступінь професійної здатності та рівень психологічної компетентності, що сприяє особистісно-професійному становленню фахівця через оволодіння різними видами професійної діяльності й формування потреби постійного самовдосконалення на основі самоаналізу, самовиховання, самоосвіти. Процес формування й удосконалення психологічних умінь і навичок безперервний і здійснюється впродовж навчання студента у закладі вищої освіти та протягом усього періоду професійної діяльності психолога.

Програма психологічної практики базується на таких принципах:

1. Органічний зв’язок практики з вивченням теоретичних курсів.
2. Відповідність змісту практики, форм її проведення вимогам, які ставляться перед психологом на сучасному етапі розвитку суспільства.

3. Наступність усіх видів практики, систематичність і послідовність, поступове ускладнення її змісту, форм і методів організації, а також видів діяльності студентів.

4. Комплексний характер практики на всіх етапах, який передбачає єдність навчальної і виховної роботи студентів, їх співпрацю з психологами-практиками, викладачами ЗВО і керівниками практики.

5. Особистісний принцип. Для майбутнього психолога дуже важливо навчитися відчувати і розуміти людей, а не тільки науково пояснювати причини тієї чи іншої поведінки або ситуації. Формування таких професійно важливих якостей як емпатія, співчутливість, спостережливість здійснюється в ході всіх видів практики.

Мета психологічної практики: опанування студентами сучасними методами наукових досліджень в різних галузях психології; формування у студентів на базі одержаних під час навчання знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної фахової діяльності в реальних виробничих умовах; виховання потреби постійного професійного й особистісного самовдосконалення, потреби здійснювати наукові дослідження та творчо застосовувати знання на практиці; формування у студентів психологічного світогляду як певного типу життєвої філософії, позиції щодо прийняття особистості як унікальної соціобіологічної полідетермінованої системи, що розвивається у просторі й часі, як індивідуальність.

Практика студентів-психологів передбачає безперервність і послідовність її проведення й органічне поєднання з практичними заняттями при одержанні належного обсягу теоретичних і практичних знань і вмінь відповідно до кваліфікаційних рівнів бакалавра та магістра.

Загальні завдання практики

1. Поглиблення та закріплення теоретичних знань, одержаних студентами у процесі навчання в університеті, формування умінь і навичок застосовувати ці знання у практичній роботі.

2. Ознайомлення студентів з державними нормативно-правовими документами, які регламентують діяльність психолога у різних ланках сучасного українського суспільства.

3. Засвоєння сучасних технологій психологічної діагностики.

4. Формування умінь працювати з «клієнтом».

5. Формування умінь і навичок самостійної педагогічної діяльності в різних типах навчальних закладів.

6. Опанування сучасними технологіями (із застосуванням мережі Інтернет і відповідних телекомунікаційних застосунків) надання психологічної допомоги, здійснення психологічної едукації, проведення навчальних занять.

7. Формування у майбутніх психологів науково-дослідницького, творчого підходу до вирішення проблем професійної діяльності.

8. Засвоєння морально-етичних норм психологічної діяльності, формування професійної культури, особистісних якостей.

9. Створення умов для професійного росту та розвитку творчих здібностей, їх постійного самовдосконалення.

Навчальними планами спеціальності «Психологія», спеціалізації «Практична психологія» передбачено різні види психологічної практики, покликані забезпечити високу фахову компетентність і професійну культуру майбутніх психологів.

Види практики студентів спеціальності «Психологія», спеціалізації «Практична психологія»

Курс	Се- местр	Вид практики	Трива- лість денна ф. навч.	Трива- лість заочна ф. навч.
V	10 (2)	Професійна (психологічна)	4 тижні	2 тижні
VI	11 (3)	Професійна (науково- педагогічна)	4 тижні	2 тижні

Бази практики

1. Практика студентів університету проводиться на базах практики, які мають відповідати вимогам програми. Зазвичай це: школи, інтернати, дошкільні навчальні установи, позашкільні заклади, ПТУ, технікуми, психологічні служби районних, міських, обласного управління освіти, районні, міські, обласний центри сім'ї та молоді. Базою професійної науково-педагогічної практики є кафедра практичної психології ЧНУ.

2. Студенти-магістранти можуть самостійно з дозволу деканату підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання.

3. З базами практики (підприємствами, організаціями, установами будь-яких форм власності) завчасно укладаються договори на її проведення. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами і може визначатись як на період конкретного виду практики, так і на термін до п'яти років.

4. Розподіл студентів за базами практики оформлюється наказом по університету.

Організація та керівництво практикою

1. Організацію та керівництво практичною підготовкою студентів здійснює деканат і кафедри факультету. Навчально-методичне керівництво практичною підготовкою студентів забезпечують викладачі випускових або профілюючих кафедр відповідного структурного підрозділу університету.

2. Деканат за місяць до початку практики подає до ректорату проєкт наказу про проведення практики студентів і призначення керівників практики від факультету.

3. Перед практикою проводяться загальні збори студентів (інструктаж), на яких до студентів доводиться мета і завдання практики, її бази і термін, графік проведення, видається направлення на практику, необхідні методичні матеріали.

4. Безпосереднє керівництво практичною підготовкою студентів покладається на керівника від бази практики (психолога), з яким студент погоджує індивідуальний календарний план проходження практики згідно з її програмою та базою практики. Керівник від бази практики (психолог)

контролює виконання студентом програми практики. Всі зауваження щодо виконання доручених завдань практикантам, порушень трудової дисципліни заносяться керівником бази практики у щоденник практиканта. Керівник практики дає письмовий висновок про виконання та засвоєння програми практичної підготовки студентом, характеризує здатність практиканта до самостійної роботи за фахом і спеціалізацією, характеристику про проходження практики, яка друкується на бланку організації та завіряється печаткою.

5. Послідовність і порядок роботи практиканта визначає керівник практики. Робоче місце студента визначає керівник бази практики. Режим роботи, встановлений для працівників бази практики, для практиканта обов'язковий.

6. Завідувачі кафедр, які відповідають за організацію та проведення практики:

- розробляють всі організаційні питання проведення практики: графік, методичне забезпечення, керівництво, контроль, звітність і строки;

- забезпечують бази практики шляхом підготовки проектів прямих договорів з відповідними юридичними особами (підприємствами, установами, організаціями) за 2 місяці до початку практики;

- контролюють вчасну розробку програм практики.

Підведення підсумків практики

1. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання.

Форма звітності студента за практику – подання письмового звіту підписаного й оціненого безпосередньо керівником від бази практики. Письмовий звіт разом з іншими документами, установленими університетом (щоденник, характеристика та інше), подається на рецензування керівникові практики від університету. Звіт має містити відомості про виконання студентом плану програми практики та індивідуального завдання, висновки та пропозиції. Оформлюється звіт за вимогами, які встановлює університет.

2. Звіт із практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) при комісії, призначеній завідуючим кафедрою. До складу комісії входять керівники практики від університету і, за можливості, від баз практики.

3. Комісія приймає залік або екзамен з практики у вищому навчальному закладі протягом перших десяти днів після завершення практики. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, в індивідуальний план студента (залікову книжку), а також у додаток до диплома.

Права й обов'язки студента-практиканта й організаторів практики

Обов'язки студента-практиканта

На період проходження психологічної практики студент є членом виробничого колективу і виконує всі види психологічної роботи. Студент-практикант має право з усіх питань, що виникають у процесі практики, звертатись до керівників практики від університету, адміністрації школи та психологів баз практики, вносити пропозиції щодо організації практики, проводити наукові дослідження. Кожен студент-практикант зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку організації, розпорядження її адміністрації й керівників практики. Він працює щоденно не менше чотирьох годин.

Якщо студент порушує правила внутрішнього розпорядку організації, не щоденно з'являється на практику, він може бути відкликаний з практики. Рішенням кафедри та деканату йому виставляється незадовільна оцінка і призначається повторне проходження практики без відриву від навчальних занять.

Студент-практикант:

- протягом першого тижня практики складає індивідуальний план роботи на весь період з конкретним графіком проведення заходів та інших форм роботи;

- вивчає методи роботи психолога, його взаємодію з різними групами людей (залежно від місця проходження практики);

- бере участь у громадській роботі організації;

- студент-практикант проводить види роботи у відповідності зі спрямованістю (змістовно-діяльнісною структурою модулів) практики.

Кожен студент під час практики може проводити певні наукові дослідження (за дорученням керівників наукових гуртків, керівників курсових, бакалаврських, дипломних магістерських робіт). Перед початком психологічної практики студент одержує поради та рекомендації від свого керівника з наукової роботи, розробляє план і методику наукових досліджень (на час практики) з проблем, над якими він працює.

Обов'язки кафедри

- щорічно переглядати та за необхідності вносити зміни до робочих програм з кожного виду практики;

- призначати керівників практики для кожної групи студентів;

- проводити організаційно-інструктивні збори студентів перед початком практики, а після її завершення – захист практики;

- заслуховувати звіти керівників про підготовку, проведення та завершення практики, а також пропозиції щодо її удосконалення.

Обов'язки керівника психологічної практики

Факультетський керівник практики призначається деканатом з числа викладачів, які мають досвід практичної роботи. Факультетський керівник практики:

- спільно з університетським керівником практики погоджує з відділом освіти та іншими відповідними відомствами базові установи для проведення практики;

- разом з кафедрами визначає групових керівників-методистів і розподіляє студентів між ними;

- готує проект наказу про організацію практики студентів;

- проводить настановчі та підсумкові збори керівників-методистів і студентів факультету з питань практики;

- допомагає керівникам-методистам практики в оформленні необхідних документів;

- складає графік роботи методистів, які керують практикою, та графік консультацій студентів під час практики;
- здійснює контроль за роботою керівників-методистів, за веденням і оформленням студентами відповідної документації з питань практики.

Груповий керівник-методист практики призначається з числа викладачів ВНЗ. Керівник-методист:

- безпосередньо керує практикою групи студентів у закладі;
- організовує зустріч студентів з психологом організації (директором, його заступниками);
- допомагає студентам у підготовці та проведенні відповідних заходів;
- здійснює контроль за веденням студентами документації з практики та перевіряє її після закінчення практики;
- оцінює роботу студентів за час практики, їх ставлення до роботи;
- складає звіт про підсумки практики своєї групи студентів і подає його факультетському керівникові;
- допомагає оформити документи на оплату праці психологам баз практики за роботу з групою студентів.

Групові керівники-методисти призначаються кафедрами факультету з числа викладачів і асистентів кафедри, які мають стаж практичної роботи психологами. Вони проводять консультації для студентів-практикантів, беруть участь у нарадах з питань практики в організаціях, на кафедрі, факультеті.

Директор організації-баз практики:

- забезпечує належні умови для проведення практики;
- знайомить студентів із організацією, колективом;
- знайомить студентів з особливостями роботи психолога в організації;
- підводить підсумки практики студентів, оцінює їх роботу, затверджує характеристики студентів;
- вносить свої пропозиції кафедрам і деканату щодо вдосконалення підготовки майбутніх психологів.

Практичний психолог організації:

- знайомить студентів-практикантів з планом роботи психолога в організації;
- проводить заходи для студентів згідно із завданнями практики й організовує їх обговорення;
- разом з керівниками-методистами від університету визначає заходи, які повинні провести студенти;
- консультує студентів під час підготовки до заходів;
- разом з керівниками-методистами перевіряє матеріали до заходів і дає згоду на їх проведення;
- бере участь в обговоренні та оцінці заходів, проведених студентами;
- бере участь у обговоренні з директором організації результатів практики, підписує протоколи спостережень, психодіагностики та консультацій, складає характеристику про діяльність студента за період практики.

РОЗДІЛ 2

ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ПРАКТИКИ

ПРОФЕСІЙНА (ПСИХОЛОГІЧНА) ПРАКТИКА МАГІСТРІВ

5 КУРС, 2-Й СЕМЕСТР

Професійна (психологічна) практика логічно пов'язана з циклом професійно-орієнтованих дисциплін, насамперед з навчальними курсами «Методи психотерапевтичної роботи», «Теорія і практика групової роботи», «Психотерапія», «Тренінг професійного становлення».

У процесі практики студенти набувають уміння здійснювати аналіз психосоціальної ситуації розвитку особистості клієнта, розробляти психокорекційні, психорозвивальні заходи з метою попередження, вивчення та розв'язання психологічних проблем осіб різного віку або груп.

Мета професійної (психологічної) практики: апробація на практиці набутих знань і умінь у галузі психологічної діагностики та психокорекції, використання в професійній діяльності методів і засобів психорозвивальної роботи; поєднання досвіду практичної та науково-дослідницької діяльності психолога.

Завдання, які стоять перед студентами під час проходження даного виду практики:

1. Організація діагностичної роботи та практичне використання студентами методик діагностичного мінімуму.

2. Опанування способами різнобічного вивчення особистісних проблем із метою їх розв'язання (постановка та перевірка гіпотези, підбір методів дослідження, їх аналіз).

3. Формування навичок визначення справжньої мети і завдань психокорекції (формулювання психологічного діагнозу та прогнозу розвитку особистості за умов корекції й відсутності такої).

4. Набуття умінь розробки психокорекційних програм (визначення змісту, етапів психокорекційних дій, їх планування та організації).

5. Практичне оволодіння деякими прийомами, психотехніками та методами корекційно-розвивальної роботи в кожному конкретному випадку в різних вікових групах.

6. Набуття умінь залучення найближчого соціального оточення особистості до розв'язання її психологічних проблем, планування за необхідності корекційної роботи з особами найближчого оточення.

Тривалість практики – 4 тижні (20 робочих днів) не менше 4-х годин щодня.

Види діяльності студентів-практикантів:

- складання індивідуального плану проходження практики;
- спостереження;
- методична робота;
- науково-дослідницька;
- психодіагностична робота;
- психоконсультативна;
- психокорекційна;
- психопрофілактична;
- ведення щоденника практики;
- підготовка й оформлення звіту;
- здійснення самоаналізу проходження практики.

Бази виробничої професійної практики: загальноосвітні школи, школи-інтернати, дошкільні навчальні заклади, вищі та середні професійно-технічні навчальні заклади, позанавчальні заклади, регіональні психологічні служби, реабілітаційні центри, служби зайнятості та працевлаштування, консультативні центри й центри соціальних служб, громадські організації

Зміст практики

Завдання	Результати роботи студента
<i>Підготовчий етап (Змістовий модуль 1)</i>	
1. Участь у настановчому інструктажі. Ознайомлення з вимогами щодо практики.	Оформлення щоденника практики (взірець оформлення щоденника – Додаток 1) Складання графіка роботи на практиці (дні і час роботи студента-практиканта на базі практики – взірець у Додатку 2)
<i>Основний етап (Змістовий модуль 2)</i>	
2. Ознайомлення з місячним планом роботи психолога, складання власного індивідуального плану роботи на практику на основі плану психолога з урахуванням завдань практики, отриманих на кафедрі.	Індивідуальний план роботи на практику (дивись Додаток 3).
3. Ознайомлення з діяльністю психолога-практика	Протоколи спостереження за проведенням психологом: - індивідуальної психоконсультації (мінімум 2 індивідуальні консультації; протоколи обсягом до 2 сторінок кожен; взірець – у Додатку 4); - групової психокорекційної або психорозвивальної роботи (мінімум - 1 групове психокорекційне чи 1 психорозвивальне заняття; протокол обсягом до 2 сторінок; взірець у Додатку 5).
4. Проведення студентом-практикантом індивідуальних консультацій самостійно під супервізією психолога (мінімум - 3 консультації)	Заповнення протоколів індивідуальних консультацій (дивись Додаток 6). Висновки за результатами індивідуальних консультацій
5. Проведення студентом-практикантом групових психокорекційних і	План-конспект групового психокорекційного (психорозвивального) заняття (див. Додаток 7)

Завдання	Результати роботи студента
психорозвивальних занять самостійно під супервізією психолога (мінімум - 2 заняття)	Висновки за результатами групового заняття
6. Подальше знайомство з формами та напрямками професійної діяльності психолога установи. Спостереження за діяльністю практичного психолога.	Безпосередня участь у тих видах роботи психолога, котрі визначені керівником від бази практики. Ця діяльність студента-практиканта також має знайти своє відображення у щоденнику практики.
7. Реалізація індивідуального науково-дослідницького завдання	Стаття у співавторстві з науковим керівником магістерської роботи за результатами дослідження (обсягом 7-10 сторінок)
<i>Завершальний етап (Змістовий модуль 3)</i>	
8. Підведення підсумків та оцінювання діяльності студентів	1) Підготовка та остаточне оформлення звітної документації з практики. 2) Опис власних вражень від практичної роботи психолога: рефлексія власних очікувань та отриманих результатів від власної практичної комплексної діяльності, усвідомлення специфіки роботи психолога у співвідношенні з власними уміньми й здібностями (у вигляді есе - до 2-х сторінок формату А4 друкованого тексту у довільній формі). 3) Характеристика студента-практиканта (директора чи начальника установи; візирець характеристики – у Додатку 11)

Індивідуальне науково-дослідницьке завдання

Даний вид роботи виконується студентом-практикантом відповідно до плану написання дипломної роботи магістра на 5 курсі у співпраці з науковим керівником його дипломної роботи та за погодженням з психологом-керівником від бази практики.

У випадку, якщо та вибірка, яка доступна практиканту на базі практики для дослідження, не відповідає завданням його

дипломної роботи, виконання науково-дослідницького завдання може обмежитися проведенням пілотажного дослідження, або – у крайньому випадку такої невідповідності – теоретико-методологічним дослідженням, що знаходить своє відображення у статті.

**Орієнтовна програма виконання
індивідуального науково-дослідницького завдання**

Етап виконання ІНДЗ	Зміст роботи студента та відповідні завдання	Результат роботи студента
Методологічний і теоретичний аналіз проблеми <i>(I тиждень)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити предмет і об'єкт дослідження. 2. Сформулювати мету і завдання дослідження. 4. Здійснити теоретичний аналіз обраної наукової проблеми. 5. Почати формувати список наукової літератури. 6. Розробити систему наукових припущень (гіпотез) дослідження та його методологічні засади. 7. Визначити дослідницьку стратегію і створити детальну програму дослідження. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обґрунтування дослідження (вступ – 3-4 с.) 2. Первинний варіант списку наукової літератури з визначеної проблеми 3. Розгорнутий план дослідження
Організація та проведення емпіричного дослідження <i>(II тиждень)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити методи і процедуру дослідження. 2. Провести заплановане емпіричне дослідження. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Матеріали з обґрунтованими методологічними засадами дослідження, описом організації та проведення дослідження (опис вибірки й обґрунтування методів і методик). 2. Матеріали дослідження (бланки,

		протоколи).
Аналіз та інтерпретація отриманих даних (III тиждень)	1. Зробити кількісний та якісний аналіз результатів дослідження, перевірити їхню статистичну значимість. 2. Пояснити виявлені факти та сформулювати висновки щодо закономірностей досліджуваного явища.	Тезисно оформити висновки за результатами емпіричного дослідження
Формулювання висновків і написання наукової статті (IV тиждень)	1. Співвіднести та узгодити теоретичну модель досліджуваного явища й емпіричний матеріал, отриманий у результаті дослідження. 2. Узагальнити результати дослідження.	Подати науковому керівнику магістерської роботи матеріали з кінцевими висновками індивідуально-дослідницького завдання і наукову статтю для перевірки та підпису.

Корекційно-розвивальна діяльність студента-практикантка

Зміст профілактично-розвивальних дій психолога як напряму психокорекційної діяльності та завдання за вибором у руслі обраного напрямку.

1. Розробка психокорекційних занять, уроків, програм для осіб різного віку з урахуванням завдань розвитку кожного вікового періоду та орієнтацією на формування новоутворень як пізнавальної, так і особистісної сфери особистості.

2. Розробка психокорекційних занять, уроків, попереджувальних програм, спрямованих на врахування психологічних особливостей дітей, які можуть у подальшому можуть зумовити виникнення певних складнощів або відхилень у їх інтелектуальному чи особистісному розвитку (наприклад: низький рівень пізнавальних інтересів, довільності уваги чи поведінки, наявність акцентуацій характеру, емоційної

неврівноваженості, дратівливості або, навпаки, сором'язливості, замкнутості, труднощів спілкування тощо).

3. Розробка й втілення заходів, спрямованих на попередження можливих психологічних ускладнень розвитку особистості в перехідних періодах (наприклад: психологічна готовність дошкільника до шкільного навчання, адаптація першокласника до школи, перехід учня з початкової школи до середньої, підлітковий вік, випускні класи тощо).

4. Розробка (і впровадження) програм, спрямованих на попередження навчального перевантаження, обумовленого психологічними причинами (наприклад: несформовані інтелектуальні та навчальні вміння й навички, відсутність позитивної навчальної мотивації, завищений рівень домагань, невпевненість у своїх силах, підвищена тривожність, страх відповіді та ін.). Складання (і впровадження) рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу з урахуванням психопрофілактичних вимог.

5. Розробка (і впровадження) програм, спрямованих на створення доброзичливого психологічного клімату в закладі: оптимізація форм спілкування в педагогічному колективі (система взаємин: дорослий - дорослий); поліпшення форм спілкування педагогів з учнями, батьків із дітьми (система взаємин: дорослий - дитина); розвиток продуктивних форм спілкування учнів між собою.

6. Підготовка матеріалів до психолого-педагогічного консилиуму з проблем труднощів розвитку учнів (особистісні проблеми, проблеми у взаєминах, аналіз труднощів у навчанні, відхилень у поведінці).

7. Розробка (і впровадження) програми роботи психолога з батьками з метою профілактики психоемоційних розладів у дітей та відхилень у їхній поведінці (підготовка матеріалів до батьківських зборів з конкретних питань труднощів розвитку дітей того чи іншого віку, батьківських семінарів, конференцій за актуальними проблемами віку та взаємин батьків із дітьми).

8. Розробка (і впровадження) програми роботи психолога зі членами педколективу з метою психологічної підтримки вчителя, попередження психологічного перевантаження.

Розробка програми (зміст, організація) роботи «кімнати психологічного розвантаження» як засобу психо-профілактики нервово-психічного здоров'я.

9. Розробка (і впровадження) програми роботи психолога зі членами педколективу з метою розвитку професійної та особистісної самосвідомості, навичок конструктивної взаємодії з учнями різного віку.

10. Навчання учнів і педагогів методів саморегуляції психоемоційного стану та поведінки як засобу психопрофілактики психічного здоров'я та безконфліктного спілкування.

Психологічні проблеми, які пропонуються студентам для аналізу та розв'язання, є найбільш характерними труднощами розвитку особистості в тому чи іншому віковому періоді. Саме з ними психолог найчастіше зустрічається в практиці психокорекційної діяльності. Наведемо деякі з них.

1. Дослідження психоемоційного розвитку дошкільників. Розробити (і впровадити) психокорекційну програму з надання психологічної допомоги дітям з невротичними проявами (тривожність, страхи, нервово-психічна напруженість, підвищена збудливість, плаксивість, поганий сон, впертість, соціальна дезадаптованість та ін.).

2. Дослідження психологічних проблем першокласників з проявами психогенної шкільної дезадаптації. Розробити (і впровадити) психокорекційну програму з метою надання психологічної допомоги дезадаптованим дітям.

3. Дослідження готовності молодших школярів до навчання в середній ланці школи. Розробити (і впровадити) психокорекційну програму з надання психологічної допомоги молодшим школярам, які з різних причин не готові до переходу в середню ланку школи.

4. Дослідження самооцінки особистості (очікуваної оцінки особистості та оцінки особистості іншими). Дослідження впливу неадекватної самооцінки на психічний стан особистості (тривожність, конфліктність, емоційна неврівноваженість, агресивність, замкнутість та ін.). Розробити (і впровадити)

психокорекційну програму, спрямовану на формування адекватного ставлення особистості до себе та оточуючих.

5. Дослідження психологічних проблем підлітків (можливо, і юнаків) з підвищеною конфліктністю (емоційна неврівноваженість, дратівливість, запальність, образливість, незадоволеність собою й ставленням до нього інших). Розробити (і впровадити) психокорекційну програму з надання їм психологічної допомоги.

6. Дослідження психологічних проблем підлітків та юнаків з низькими показниками суб'єктності та високим рівнем самооцінки, який виявляється в різних поведінкових формах. Розробити (і впровадити) психокорекційну програму надання їм психологічної допомоги.

7. Дослідження особливостей життєвого самовизначення осіб юнацького віку. Розробити (і впровадити) психокорекційну програму, спрямовану на розвиток самосвідомості, рефлексії, перспективи часу та планування майбутнього в юнацтва.

8. Психологічна підготовка учнів до здачі ЗНО. Розробити (і впровадити) програму, спрямовану на розвиток саморегуляції і мотивації учнів, формування уміння опановувати стрес й усвідомлено керувати своїми когнітивними процесами. Та інші.

Студенти обирають для розв'язання певну проблему особистості, виходячи із запиту самої особи чи її найближчого оточення або спираючись на необхідність, актуальність надання психокорекційної допомоги в тому чи іншому конкретному випадку, стосовно осіб різних вікових та соціальних категорій.

Для розробки корекційної програми варто скористатися такими джерелами:

Корекційні програми розміщені на сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»

URL:https://docs.google.com/document/d/1jjQzAxFTFXdzVBaYu5OxcpqMz9gxhmtz_IsEJDisfnM/edit

Програми переможців III етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі» у **номінації**

«Корекційно-розвиткові», які отримали гриф Міністерства освіти і науки України

URL: <https://imzo.gov.ua/vseukrains-kyykonkurs-avtors-kykh-prohram-praktychnykh-psykholohiv-i-sotsial-nykh-pedahohivnovi-tekhnohii-u-noviy-shkoli/avtors-ki-prohramy/avtors-ki-prohramy-2020/>

[Програма індивідуальних корекційно-розвиткових занять з розвитку психічних процесів для дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання \(Упорядник: Кушнірюк С.В.\).](#)

[Відеокомплекс з формування толерантного середовища в інклюзивних класах \(укладач: Дедов О.А.\).](#)

[Програма корекційно-розвиткових занять для дітей із порушеннями когнітивного розвитку та ЗПП \(для дітей середнього та старшого дошкільного віку\) \(автор-укладач: Ромашкіна С. О.\)](#)

Варіативні завдання практики для дистанційного формату

На виконання Наказу № 216 ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Романа Петришина від 01.09.2020 року, на час віднесення м.Чернівці до «червоного» рівня епідемічної небезпеки навчальні та виробничі практики студентів ЧНУ проводяться у дистанційній формі. У зв'язку з цим для студентів пропонуються до виконання такі види практичних завдань:

Завдання	Результати роботи студента
<i>Підготовчий етап (Змістовий модуль 1)</i>	
1. Участь у настановчому інструктажі. Ознайомлення з вимогами щодо практики.	Оформлення щоденника практики. Складання графіка роботи на практиці (дні і час взаємодії студента-практиканта в онлайн-форматі з психологом від бази практики)
<i>Основний етап (Змістовий модуль 2)</i>	
2. Ознайомлення з місячним	Індивідуальний план роботи на практику.

Завдання	Результати роботи студента
<p>планом роботи психолога, складання власного індивідуального плану роботи на практику на основі плану психолога з урахуванням завдань практики, отриманих на кафедрі.</p>	
<p>3. Опанування різними видами діяльності психолога-практика (судебної, профілактичної, консультативною, психодіагностичною, психокорекційною, методичною)</p>	<p>1) Підготовка мультимедійної презентації (20-25 слайдів) за допомогою PowerPoint або Prezi на будь-яку актуальну для практичного психолога бази практики тему, відповідно до плану його роботи на поточний місяць. Презентацією поділитися з керівником від бази практики і представити на захисті практики.</p> <p>2) Підготовка для застосування з метою опитування та тестування учасників освітнього процесу чи інших категорій респондентів мінімум 1 анкети (обсягом приблизно 15-20 запитань) та однієї психодіагностичної методики (обсягом приблизно 50-60 запитань) з використанням застосунку GoogleForms.</p> <p>3) Проведення опитування та психодіагностики за допомогою GoogleForms (мінімум 1 анкета + 1 психодіагностична методика і 10 респондентів). Обробка результатів, написання заключення за взірцем, поданим у методичних рекомендаціях (Додатки 9 і 10).</p> <p>4) Зняти коротке (2-5 хв.) відео психоедукаційного характеру на актуальну тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>для дорослих</u> (напр., «Як працює наш мозок у ситуації небезпеки?», «Що означають мої емоції?», «Що таке психологічне контейнерування?», «Які ознаки свідчать про те, що мені потрібен психолог?», «Як виглядає консультація

Завдання	Результати роботи студента
	<p>психолога?», «Що таке психологічні межі?», «Психотехнології збереження та відновлення психічного здоров'я» тощо;</p> <p>один із можливих прикладів відео: https://www.youtube.com/watch?v=GPITlwa8WLY&ab_channel=%D0%9D%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BF%D0%BE%D0%BA);</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>для батьків</u> (напр., «Чим психолог може бути корисним вам і вашій дитині?», «З якими питаннями можна звертатися до шкільного психолога», «Психологічні недоліки і переваги дистанційного навчання», «Нейрогімнастика для дітей та дорослих» тощо; <p>один з можливих прикладів відео: https://www.youtube.com/watch?v=EAATlqC8lqg&ab_channel=Grand-Expoonlineschool);</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>для підлітків</u> (напр. «Важливий вік: що зі мною відбувається?», «Міфи і правда про емоційний інтелект», «Яким буває кохання?», «Коли варто звертатися по психологічну допомогу і де її можна отримати?», «Коли це вже не просто поганий настрій...», «5 важливих правил підтримання свого здоров'я» тощо; <p>один з можливих прикладів відео: https://www.youtube.com/watch?v=o06tjasgRmE&ab_channel=%D0%9D%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BF%D0%BE%D0%BA).</p> <p>5) Зняти коротке (2-5 хв.) відео психоконсультативного характеру на актуальну тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>для дорослих</u> (наприклад, «Помилки інтерпретації», «Як усе встигати і мінімально втомлюватися?», «Піклуватися про себе – як і що?», «Стосунки в парі: злиття чи автономія, половинка чи ціле?», «Де шукати мотивацію?», «Карантин: що варто знати про ситуації невизначеності й напруги» тощо; <p>можливі приклади відео: https://www.youtube.com/watch?v=Z9BOewOVtiE</p>

Завдання	Результати роботи студента
	<p>https://www.youtube.com/watch?v=Rz96gdb_gh8&ab_channel=%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%8F%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F%D1%81%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B9%D0%9A%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9 ;</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=Rz96gdb_gh8&ab_channel=%D0%9E%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>для батьків</u> (напр., «Урівноваженість дитини й атмосфера у сім'ї», «Як допомогти дитині, яку цькують у школі?», «Як зрозуміти, що дитина могла стати жертвою насилля?», «Що робити, коли дитина «з'їхала у навчання, як Бобик із соломи»?», «Як реагувати на сильні емоції дитини?», «Гаджети і діти – гаджети і дорослі», «Дистанційне навчання: тримаємо баланс», «Дисципліна – найголовніше?», «Як говорити з дітьми про секс?» тощо; один із можливих прикладів відео: https://www.youtube.com/watch?v=gaEeIJMXZeE&ab_channel=Comfy-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D0%BE%D0%B8lifestyle); • <u>для підлітків</u> (напр. «Як підвищити й зберігати свою самооцінку?», «Я дратую, мене дратують... - про що моя дратівливість і що з нею робити?», «Кому можна довіряти і як навчитися довіряти собі?», «Ефективні способи поведінки у ситуації боулінгу», «Де і як знайти себе?», «Як вибрати майбутню професію?», «Як отримати максимальну користь з дистанційного навчання?» тощо; можливі приклади відео: https://www.youtube.com/watch?v=e5EMaU3XDng&ab_channel=7%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0

Завдання	Результати роботи студента
	<p>https://www.youtube.com/watch?v=hW6M6Fk1wMk&ab_channel=%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%A3%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B0 ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>для дітей молодшого шкільного віку</u> (напр., «Цікава психологія», «А ти вмєш дружити?», «Як не сваритися, а домовлятися?» тощо). <p>*3-поміж завдань 4-5 вибрати одне.</p> <p>6) <u>Для учителів</u> зняти короткий (15-20 хв) відеотренінг, спрямований на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • релаксацію після робочого дня; • профілактику емоційного вигорання; • психоемоційну підтримку та\або мотивацію інноваційної діяльності в умовах НУШ; • тайм-менеджмент; • розвиток психологічної компетентності педагогів тощо <p>7) <u>Для підлітків</u> зняти короткий (15-20 хв) відеотренінг, спрямований на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • релаксацію після робочого дня; • профорієнтацію; • тайм-менеджмент; • психологічну підготовку до ЗНО; • психоемоційну підтримку та\або мотивацію тощо. <p>*3-поміж завдань 6-7 вибрати одне.</p>
<p>4. Проведення студентом-практикантом індивідуальних онлайн-консультацій самостійно під supervізією психолога</p>	<p>Проводити онлайн-консультації в індивідуальному чи груповому форматі (відповідно до плану роботи практичного психолога) за запитом на платформах Skype, GoogleMeet або Zoom. Протоколи консультацій оформляти відповідно до взірця, наведеного у методичних рекомендаціях (Додатки 4 і 5).</p>

Завдання	Результати роботи студента
<p>5. Подальше знайомство з формами та напрямками професійної діяльності психолога установи.</p>	<p>1) Підготувати і записати для колег-психологів навчально-методичний відео-огляд (до 20 хв.) цікавих психодіагностичних або психокорекційних методик, трансформаційних психологічних ігор, психотехнік (з демонстрацією цієї методики (гри, техніки) або її елементів), актуальної психологічної літератури (з цитуванням або ілюструванням уривків цих джерел). Як приклад: https://www.youtube.com/watch?v=D_c9VZtzVqs</p> <p>2) Підготувати і записати едукативне відео, яке може бути запропоноване як для широкого загалу, так і для колег-психологів на будь-яку актуальну психологічну тематику з метою розкрити суть того чи ін. психологічного явища, феномену, процесу, виду діяльності (як приклад: https://www.facebook.com/search/top/?q=%D1%96%D0%B3%D0%BE%D1%80%20%D0%BE%D0%B3%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9&epa=SEARCH_BO_X)</p> <p>3) Зняти промовідео (до 4 хвилин) кафедри практичної психології для профорієнтації старшокласників і запропонувати його під час проведення онлайн-профорієнтаційної консультації. Один з можливих прикладів (з поправкою на тривалість ролика – тут вона завелика): https://www.youtube.com/watch?v=4rKWzAvwNjc</p> <p>4) Брати участь у вебінарах, майстер-класах для психологів разом із практичним психологом від бази практики. Форма звітності – конспект семінару чи майстер-класу.</p> <p>5) Безпосередня участь у тих видах роботи психолога, котрі визначені керівником від бази практики. Ця діяльність студента-практиканта також має знайти своє відображення у щоденнику практики.</p>

Завдання	Результати роботи студента
6. Реалізація індивідуального науково-дослідницького завдання	Стаття у співавторстві з науковим керівником магістерської роботи за результатами дослідження (обсягом 7-10 сторінок)
<i>Завершальний етап (Змістовий модуль 3)</i>	
7. Підведення підсумків та оцінювання діяльності студентів	1) Підготовка та остаточне оформлення звітної документації з практики. 2) Опис власних вражень від практичної роботи психолога: рефлексія власних очікувань та отриманих результатів від власної практичної комплексної діяльності, усвідомлення специфіки роботи психолога у співвідношенні з власними вміннями й здібностями (у вигляді есе - до 2-х сторінок формату А4 друкованого тексту у довільній формі). 3) Характеристика студента-практиканта (директора чи начальника установи; взірець характеристики – у Додатку 11)

ВАЖЛИВО! Перед початком психодіагностики **ОБОВ'ЯЗКОВО** ознайомитися з етичними принципами роботи психодіагноста. Відеолекція Дмитра Смилова «Етичні принципи роботи психодіагноста» <https://www.youtube.com/watch?v=jYXISgTlu6A>

Перед проведенням онлайн-консультацій **ОБОВ'ЯЗКОВО** ознайомитися із Керівництвом Американської психоаналітичної асоціації з організації сетінгу в дистанційній терапії та Заявою Європейської асоціації психотерапевтів (ЄАП) щодо ситуації, яка склалася у практичній діяльності психологів і психотерапевтів у зв'язку з епідемією COVID-19 (наведено у методичних рекомендаціях до організації практики, Додаток 12), а також з такими матеріалами:

Етичні принципи онлайн-консультування:

https://psyjournals.ru/files/94887/vestnik_psyobr_2017_n2_Guiliano_Baranova.pdf

Проблемні питання онлайн-консультування:

<https://counseling.su/stati?artid=159>

<http://appsychology.org.ua/data/jrn/v7/i33/9.pdf>

Запис вебінару Ігоря Ляха «Психологічне консультування онлайн: особливості підходу»

<https://www.youtube.com/watch?v=RPncCk9Q474>

Звітна документація

(Подається на кафедру не пізніше ніж через тиждень після закінчення проходження практики для перевірки керівникові від кафедри. Усі матеріали поміщаються у картонну папку із зав'язками. На папку наклеюється титульна сторінка, взірць якої подано у Додатку 9).

1. Індивідуальний графік роботи практиканта на базі практики (підписаний керівником практики від бази практики і самим студентом).

2. Індивідуальний план роботи студента-практиканта (підписаний керівником практики від бази практики і самим студентом).

3. Щоденник практики (ведеться в окремому зошиті або на аркушах А4 у друкованому варіанті; керівник від бази практики підписується за кожен день роботи студента-практиканта вкінці опису цього дня, а також на титульній сторінці щоденника).

4. Протоколи спостереження за індивідуальними (не менше 2-х) консультаціями та груповими (не менше 1) психокорекційними чи психорозвивальними заняттями, проведеними психологом-керівником від бази практики. (у випадку онлайн-формату практики не подається).

5. Протоколи індивідуальних консультацій (не менше 3-х) та плани-конспекти групових психокорекційних і психорозвивальних (не менше 2) занять, проведених студентом-практикантом під супервізією психолога-керівника від бази практики. (у випадку онлайн-формату практики кількість може бути іншою).

6. Звіт про проведення індивідуального науково-дослідницького завдання у вигляді статті, написаної за результатами дослідження (7-10 сторінок формату А4 друкованого тексту шрифтом Times New Roman 14 пт) та підписаної керівником магістерської роботи.

7. Есе «Моя професія – психолог: Як я почуваюся у цьому просторі»

8. Характеристика на студента (за підписами керівника від бази практики – і керівника бази практики – директора чи начальника установи).

9. У випадку онлайн-формату практики ще додаються а) протоколи опитування і\або тестування за допомогою GoogleForms; б) ментальна карта або інфографіка у роздрукованому вигляді, в) презентація на визначену керівником від бази практики тему в електронному та роздрукованому вигляді; г) конспект вебінару, якщо такий відвідували, д) відзняті відеоматеріали, у т.ч. проморолик.

Рекомендована література

1. Адаптація дитини до школи /Упорядники: С.Максименко, К.Максименко, О.Главник. – К.: Мікрос-СВС, 2003. – 111 с.

2. Анастаси А., Урина С. Психологическое тестирование. – 7-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 688 с.

3. Афанасьева Н.В., Малухина Н.В., Пашина М.Г. Профориентационный тренинг для старшеклассников «Твой выбор». – СПб.: Речь, 2007. – 366 с.

4. Бакли Р., Кэйпл Дж. Теория и практика тренинга. – СПб.: Питер, 2002. – 352с.

5. Биркенбиль Ф. Коммуникационный тренинг: Наука общения для всех. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2002. – 352 с.

6. Бишоп С. Тренинг асертивности. – СПб.: Питер, 2001. – 208 с.

7. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике – СПб.: Питер, 2000. – 528 с.

8. Бурменская Г.В., Карабанова О.А., Лидерс А.Г. Возрастно-психологическое консультирование. – М.: МГУ, 1990. – 136 с.

9. *Васьківська С.В.* Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.

10. *Вачков И.В.* Общие тренинговые методы. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: Ось - 89, 2000. – 224 с.

11. *Выбойщик И.В., Шакуров З.А.* Личностный многофакторный опросник Р.Кеттелла: Учебное пособие. – Челябинск: Изд. ЮУрГУ, 2000. – 54 с.

12. *Горбунова В.В.* Етичні та правові аспекти психологічних досліджень // Практична психологія соціальної роботи. – 2005. – № 3. – С. 18-23.

13. *Горностай П.П., Васьковская С.В.* Теория и практика психологического консультирования. Проблемный подход. – К.: Наукова думка, 1995. – 128 с.

14. *Гришин В.В., Лушин П.В.* Методики психодиагностики в учебно-воспитательном процессе. – М.: Москва, 1990. – 64 с.

15. Диагностика эмоционально-нравственного развития / ред. и сост. И.Б.Дерманова. – СПб.: Речь, 2002. – 176 с.: ил.

16. Документація психолога / Упорядник Т.Гончаренко. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 120 с.

17. *Драгунский В.В.* Цветовой личностный тест: практическое пособие. – М.: АСТ; Мн.: Харвест, 2001. – 448 с., ил.

18. *Елисеев О.П.* Практикум по психологии личности. – 2-е изд., испр. и перераб. – СПб.: Питер, 2005. – 509 с.: ил. – (Серия „Практикум по психологии“).

19. *Емельянов С.М.* Практикум по конфликтологии. – 2-е изд., перераб. – СПб.: Питер, 2001. – 400 с.

20. Інтелектуальні здібності дитини / Упорядники: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. – К.: Мікрос-СВС, 2003. – 96 с.

21. *Кабанов М.М., Личко А.Е., Смирнов В.М.* Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Медицина, 1983. – С. 102-115.

22. *Кипнис М.* Тренинг креативности. – М.: Ось-89, 2005. – 128 с.

23. *Климов Е.А.* Психология профессионального самоопределения. – М.: Академия, 2005. – 304 с.

24. *Коробко С.Л., Коробко О.І.* Работа психолога з молодшими школярами: Методичний посібник. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 416 с.
25. *Корольчук М.С., Осьодло В.І.* Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
26. *Кроник А.А., Ахмеров Р.А.* Каузометрия: Методы самопознания, психодиагностики, психотерапии в психологи жизненного пути. – 2-е издание исправленное и дополненное. – М.: Смысл, 2008. – 294 с.
27. *Кузікова С.Б.* Теорія і практика вікової психокорекції: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2006. – 384 с.
28. *Лепіхова Л.А., Татенко В.О.* Методика: «Психологічна група ризику – ПГР» // Психологія. Науково-методичний збірник. – К.: Освіта, 1993. – Випуск № 41.
29. *Ли Д.* Практика групового тренінгу. – СПб.: Питер, 2001. – 224 с.
30. *Ментс М. ван* Эффективное использование ролевых игр в тренинге. – СПб.: Питер, 2001. – 208 с.
31. Методичні рекомендації по проведенню тренінг-курсу для підлітків з питань просвітницької роботи щодо здорового способу життя. – К.: Міленіум, 2002. – 48 с.
32. Многофакторная личностная методика Р.Кеттелла. Учебно-методическое пособие / А.Н. Капустина. – СПб.: Речь, 2007. – 100 с. (Серия: Практикум по психодиагностике).
33. *Морено Я.Л.* Социометрия: Экспериментальный метод и наука об обществе / Пер. с англ. – М.: Академический проект, 2001. – 384 с.
34. *Наследов А.Д.* Математические методы психо-логического исследования. Анализ и интерпретация данных. – СПб.: Речь, 2004. – С. 173-176.
35. *Нельсон-Джоунс Р.* Теория и практика консультирования. – СПб.: Питер, 2002. – 464 с.: ил.
36. *Немов Р.С.* Психология: Учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. Кн. 3: Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – М.: ВЛАДОС, 1998. – 632 с.

37. *Овчарова Р.В.* Практическая психология образования: Учеб. пособие для студ. психол. фак. университетов. – М.: Академия, 2003. – 448 с.
38. *Осадько О.* Технології психологічного консультування. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
39. *Осинова А.А.* Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов. – М.: Сфера, 2005. – 512 с.
40. Основы психодіагностики. Навчальний посібник. – К.: Главник, 2006. – 144 с. – (Серія «Психологічний інструментарій»).
41. *Перькова О.И., Сазанова Л.И.* Интеллектуальный тренинг: учебно-методическое пособие для учителей и родителей. – СПб.: Речь, 2002. – 221 с.
42. Практикум з психодіагностики / Укладачі: Музика О.О., Остринська В.М., Остринський В.В. – Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 1999. – 167 с.
43. Практикум по арт-терапии / Под ред. А.И. Копытина. – СПб.: Питер, 2000. – 448 с.
44. Практикум по возрастной и педагогической психологии / Под ред. А.И. Щербакова. – М.: Просвещение, 1987. – 232 с.
45. Практикум по общей и экспериментальной психологии. Учеб. Пособие В.Д. Былин, В.К. Гайда, В.А. Ганзен и др. Под общ ред. А.А. Крылова. – Л.: ЛГУ, 1988. – 255 с.
46. *Пряжников Н.С.* Профессиональное и личностное самоопределение. М.: Институт практической психологии, Воронеж: МОДЭК, 1996. – 246 с.
47. Психодиагностика. Проблемы и исследования / Под ред. К.М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.
48. Психодиагностика: Теория и практика / Под ред. Н.Ф. Талызиной. – М.: Прогресс, 1986. – 208 с.
49. Психологічна деонтологія: етичні кодекси: Хрестоматія / Уклад. В.О. Климчук. – К.: МАУП, 2005. – 88 с.
50. Психолого-педагогическая диагностика личности будущего учителя в системе профессиональной ориентации. / Под ред. В.Ф. Моргун. – К.: РУМК, 1990. – 64 с.

51. *Рогов Е.И.* Настольная книга школьного психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. – М.: ВЛАДОС, 1998. – Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. – 384 с.

52. *Рогов Е.И.* Настольная книга школьного психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. – М.: ВЛАДОС, 1998. – Кн. 2: Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приёмы и упражнения. – 480 с.

53. Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упорядники: С.Максименко, К.Максименко, О.Главник. – К.: Мікрос-СВС, 2003. – 112 с.

54. *Романова Е.С.* 99 популярных профессий. Психологический анализ и профессиограммы. СПб.: Питер, 2008. – 464 с.

55. *Рубинштейн С.Я.* Методика Коса // Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики патопсихологии и опыт применения их в клинике. – М.: Апрель-Пресс, Институт психотерапии, 2004. – С.69-71.

56. *Сівак С.* Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – 72 с.

57. *Собчик Л.Н.* Методы психологической диагностики: Диагностика межличностных отношений. Выпуск 3. – М., 1990. – 48 с.

58. *Собчик Л.Н.* Методы психологической диагностики: Метод цветowych выборов модифицированный цветовой тест Люшера. Выпуск 2. – М., 1990. – 88 с.

59. *Собчик Л.Н.* Методы психологической диагностики: Стандартизованный многофакторный метод исследования личности. Выпуск 1. – М., 1990. – 76 с.

60. Тренинг для старшеклассников "Я в мире профессий" // Школьный психолог. – 2003. – № 48.

61. *Фопель К.* Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего: Практическое пособие / Пер. с нем. 2-е изд., стер. – М. Генезис, 2000. – 256 с.

62. *Фридман Л.М.* и др. Изучение личности учащихся и ученических коллективов: Кн. для учителя / Л.М. Фридман, Т.А. Пушкина, И.Я. Каплунович. – М.: Просвещение, 1988. – 207 с.

63. *Хлебнікова Т.М.* Ділова гра як метод активного навчання педагога: навчально-методичний посібник для викладачів, слухачів ПЮ, директорів шкіл, керівників РУО. – Х.: Основа, 2003. – 80 с. – (Серія «Бібліотека журналу «Управління школою»»; Вип. 7).

64. *Худик В.А.* Психологическая диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – 220 с.

65. *Шевандрин Н.И.* Психодиагностика, коррекция и развитие личности: Учеб. для студентов высш. учеб. зав. – 2-е изд. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 512с.

66. *Шумакова Н.Б., Щепланова Е.И., Щербо Н.П.* Исследование творческой одаренности с использованием тестов П. Торренса для младших школьников // Вопросы психологии. – 1991. – №1. – С. 27-32.

67. *Яценко Т.С.* Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 382 с.

Нормативні документи та методична література

1. Корекційні програми, розміщені на сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти». Режим доступу,

URL: https://docs.google.com/document/d/1jjQzAxFTFXdzVBaYu5OxcpqMz9gxhmtz_IsEJDisfnM/edit

2. Лист МОН 24.07.2019 № 1/9-477 «Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України»). Режим доступу,

URL: <https://imzo.gov.ua/2019/07/25/lyst-mon-vid-24-07-2019-1-9-477-pro-typovu-dokumentatsiiu-pratsivnykiv-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-ukrainy/>

3. Лист МОН від 27.07.2020 № 22.1/10-1495 «Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти на 2020/2021 н.р.». Режим доступу,

URL: <https://drive.google.com/file/d/1nT8NFbi8Bmxvekrm3ELgnOjv75Tixrb0/view>

4. Методичний кейс професійного інструментарію фахівця психологічної служби (на сайті ІППОЧО у вкладці «Інноваційна педагогічна практика», URL: http://ippobuk.cv.ua/?page_id=1764)

5. Методичний посібник «Алгоритми діяльності працівників психологічної служби» / За загальною редакцією В.Г.Панка. Режим доступу,

URL:https://drive.google.com/file/d/1ekCuF_cAdr_nXk_Rts5rrMmTGvVeFpoK/view?usp=sharing

6. Методичний посібник «Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивній школі». Режим доступу, URL: http://ippobuk.cv.ua/?page_id=1764

7. Методичний посібник «Технології психологічного забезпечення освітнього процесу в інклюзивній школі». Режим доступу, URL: <https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psycholohiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/>

8. Методичні рекомендації «Застосування діагностичних мінімумів у діяльності працівників психологічної служби». Режим доступу, URL: <https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psycholohiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/navchalno-metodychni-materialy-dlya-psycholohiv/psychodiahnostychna-robota>

9. Методичні рекомендації фахівцям психологічної служби щодо збереження психічного здоров'я та благополуччя учасників освітнього процесу у 2020/2021 н.р (схвалено науково-методичною радою ІППОЧО від 12.06.2020, протокол №2). Режим доступу,

URL:<https://drive.google.com/file/d/18apnP9gvygOjdtugYqipRonHjRYe9Rk/view>

Титульна сторінка щоденника практики

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Ю.Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Щ О Д Е Н Н И К

ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

студентом _____ групи денної (заочної) форми навчання
спеціальності «Психологія»,
спеціалізації «Практична психологія»

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

База практики (повна назва) _____
_____

Керівник практики від бази практики

_____
(ПІБ, посада)

Керівник практики від факультету

_____
(ПІБ, посада)

Дата початку _____

Дата завершення _____

Чернівці – 20__

Взірець оформлення щоденника*

Дата	Вид роботи	Короткий зміст роботи	З ким проводилось	Кількість осіб	Кількість годин

*У випадку онлайн-формату практики щоденник також заповнюється. Фіксуються усі види робіт, у т.ч. відеозйомка, підготовка інфографіки, презентації тощо.

Додаток 2

Графік роботи студента-практиканта на базі практики*

(взірець)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Керівник практики від бази практики:

_____

посада, ПІП, підпис

«__» _____ 20__ р.

День	Дата	Години роботи на базі практики (з ... по ...)

Студент ____ групи ____ курсу

_____

підпис

(ПІП)

* Складається на підставі графіка роботи психолога бази практики та з урахуванням вимог кафедри щодо проходження практики

Індивідуальний план проходження практики*

(взірець)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Керівник практики від бази практики:

_____

посада, ППП, підпис

«__» _____ 20__ р.

№ з/п	Зміст роботи	Примітки

Студент ____ групи ____ курсу _____

підпис

(ППП)

* Складається на підставі місячного плану роботи психолога бази практики та змістовно-діяльнісної структури модулів практики

**Протокол спостереження за індивідуальною консультацією,
проведеною психологом
(взірець)**

_____ (ПІБ учасника освітнього процесу)

Дата: _____

Короткий зміст звернення (запиту):

_____

Причина звернення (запиту):

_____

_____

Зміст проведеної роботи

<p>Короткий зміст консультації (описується конспективно у формі діалогу психолога і клієнта; бажано структурувати відповідно до запропонованих етапів консультації, як, наприклад, наведено нижче курсивом; назви етапів можуть відрізнятися і бути позначені відповідно до структури консультації, проведеної психологом)</p>	<p>Психологічні засоби та прийоми, використані психологом-консультантом (вказіть, які засоби та прийоми застосовувалися психологом на кожному етапі консультації)</p>
<p><i>Вступна частина: «Привіт!»</i> (опишіть, як відбулося привітання і знайомство)</p>	
<p><i>Початок: «У чому проблема?»</i> (опишіть коротко запит клієнта)</p>	
<p><i>Основна частина. Збір інформації та постановка цілей: «Чого Ви хочете досягти?»</i> (опишіть коротко, як відбувався збір інформації та прояснення цілей клієнта)</p>	

Обговорення альтернатив: «Що ще можна зробити?» (опишіть коротко, які альтернативні шляхи вдалося визначити психологу разом з клієнтом)	
Завершення консультації. Висновки і прощання (зазначте, які висновки зробив для себе клієнт; опишіть, як відбулося прощання з клієнтом)	

Характер консультації (необхідне вказати) а)загальна емоційна підтримка; б)підтримка прийнятого рішення; в)аналіз та обговорення життєвої ситуації; г)інформування-направлення в інші заклади (не психіатричні); д)мотивування на пошук психіатричної допомоги; е)інформація про подружні стосунки; з)інформація про вікові особливості дітей; і)рекомендації у сфері сімейних відносин: (і*) стосунків з дітьми, (і**) сексуальних стосунків, (і***) особистих проблем; к) інші рекомендації; л)інші форми (вказати)

Задоволеність клієнта консультацією (за оцінкою консультанта) за п'ятибальною шкалою: 5 – абсолютно задоволений; 4 – швидше задоволений; 3 – важко сказати; 2 – швидше незадоволений; 1 – незадоволений.

Випадок належить до розряду гострих, потребуючих негайної допомоги (так, ні)

Випадок несе суїцидальну небезпеку (так, ні)

Випадок потребує додаткових зустрічей (так, ні)

Випадок потребує передачі іншому консультанту (так, ні), і якщо так, то форми і строки роботи, які рекомендуються (вказати)

Випадок потребує психіатричної діагностики і консультування (так, ні)

Випадок потребує інших видів діагностики (вказати, яких саме)

Необхідність запитів у медичні заклади (є, немає)

Висновки за результатами консультації _____

Висновки за результатами спостереження _____

Протокол спостереження за груповим психокорекційним (психорозвивальним) заняттям, проведеним психологом (взірець)

Тема групового заняття: _____

Мета заняття: (розвиток чи корекція...) _____

З ким проводилася: _____

За чийм запитом проводилася: _____

Якщо це одне заняття з циклу занять, то вказати, яке за порядком і з якого циклу _____

Дата проведення: _____

Тривалість заняття: _____

Хід заняття

<p>Короткий зміст заняття (описується конспективно; необхідно структурувати відповідно до запропонованих психологом етапів заняття; вказуються основні етапи і зміст кожного етапу, коротко описується суть використаних психологом психотехнік, ігор і вправ)</p>	<p>Психологічні засоби та прийоми, використані психологом</p>
<p><i>Вступна частина</i> (которко опишіть, як пройшла вступна частина; назвіть, які вправи були використані)</p>	<p>(Назвіть, які психологічні засоби та прийоми стали ключовими на цьому етапі)</p>
<p><i>Основна частина</i> (которко опишіть, як пройшла основна частина; назвіть, які вправи були використані)</p>	<p>(Назвіть, які психологічні засоби та прийоми стали ключовими на цьому етапі)</p>

<i>Завершення заняття. Висновки і прощання</i> (которко опишіть, як пройшла заключна частина; назвіть вправи, які були використані	(Назвіть, які психологічні засоби та прийоми стали ключовими на цьому етапі)
--	--

Висновки за результатами заняття _____

_____

Висновки за результатами спостереження _____

_____

_____

Додаток 6

Додаток 4
до листа Міністерства освіти і
науки України
від 24.07.2019 № 1/9-477

ПРОТОКОЛ
індивідуальної психологічної консультації
_____ (ПІБ учасника освітнього процесу)

Дата: _____

Короткий зміст звернення (запиту):

_____

Причина звернення (запиту):

_____

_____

Зміст проведеної роботи:

_____

_____

Висновки:

_____

_____

Рекомендації:

_____

_____

Практичний психолог

_____

(прізвище, ініціали)

(підпис)

**План-конспект групового психокорекційного
(психорозвивального) заняття
(взірець)**

Тема групового заняття: _____

Мета заняття: *(корекція, розвиток)* _____

З ким проходила: _____

За чий запитом проходила: _____

Дата проведення: _____

Тривалість заняття: _____

Хід і зміст заняття

Спочатку треба структурувати заняття, виділивши його покрокові етапи і представити розгорнутий конспект змісту заняття, додавши до кожного етапу методичні коментарі за типом «як це зробити» і «на що важливе звернути увагу»

**Взірець структури психокорекційних занять
і психорозвивальних уроків**

Структура психокорекційного заняття й психорозвивального уроку складається зі вступу, основної та заключної частини.

Вступна частина містить у собі ритуал вітання, з якого починається кожне заняття. Привітання виконує важливу функцію встановлення (на початкових заняттях) або підтвердження (на наступних заняттях) емоційно-позитивного контакту «психолог – дитина», формування в дитини спрямованості на однолітка та інтересу до нього. Вітання має бути адресоване кожному учаснику заняття без винятку, підкреслюючи тим самим його значимість. Ритуали можуть бути придумані самою групою у процесі обговорення, або запропоновані психологом. Першому варіанту, звичайно, надається перевага, але в практиці роботи в початковій школі частіше реалізовується другий.

Далі може бути проведена розминка, яка є засобом впливу на емоційний стан дітей, рівень їхньої активності, виконує важливу

функцію налаштування на продуктивну групову діяльність. Розминка може проводитися не тільки на початку заняття, але й між окремими вправами у випадку, якщо психолог бачить необхідність якось змінити актуальний емоційний стан учасників групи.

Основна частина займає більшу частину заняття і за своїм змістом є реалізацією багатофункціональних технік, спрямованих на розвиток пізнавальних процесів, формування соціальних навичок і динамічний розвиток групи. Обов'язковим є послідовність вправ з урахуванням чергування діяльностей, зміни психофізичного стану дитини (від рухливого до спокійного, від інтелектуальної гри до релаксаційної техніки; від простого до складного). Як правило, на одне заняття планують від 2 до 4 ігор (вправ). Найбільший розвиваючий ефект досягається не за рахунок збільшення розмаїтості психотехнічних прийомів, а за рахунок максимального використання потенційних можливостей кожної з комплексних вправ, включених у заняття. Тобто, з одного боку, ми пропонуємо орієнтувати роботу з учнями на використання складних, багатофункціональних вправ, що дозволяють виконувати відразу кілька завдань. Наприклад, вправа на розвиток уваги може одночасно сприяти виробленню навичок спілкування, згуртованості групи, дозволити дитині пізнати ще якісь сторони свого «Я». З іншого боку, кожна вправа повинна бути проведена кілька разів: з ускладненнями, з передачею функцій ведучого від дорослого до кожної бажаної дитини, іншими можливими варіаціями. Якщо вправа повністю відпрацьована, але дуже подобається учасникам, її треба залучати в роботу групи доти, поки бажання виконувати її зберігається.

Заклучна частина – це своєрідне підведення підсумків, рефлексія, що здійснюється за емоційним і змістовим напрямками: обговорення заняття, обмін враженнями, думками. Завершальним етапом є ритуал прощання.

Висновки за результатами групового заняття: _____

_____

**ХАРАКТЕРИСТИКА
СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА**

_____ (прізвище, ініціали)

проходив переддипломну професійну практику в

_____ (повна назва установи)

з _____ по _____

Назвати види робіт, у яких брав участь практикант, ступінь проявлених ним умінь і навичок, ставлення його до роботи

_____
_____
_____

Виконання громадських доручень, контакт з колективом

_____
_____

Зауваження щодо виконання програми практики і організаторських здібностей практиканта, готовність до самостійної роботи (за фахом)

_____
_____
_____

Дата " _____ " _____ 20__ р.

Підпис керівника практики
від організації _____

Підпис керівника організації _____

М.П.

Додаток 9

Додаток 3

до листа Міністерства освіти і
науки України від

24.07.2019 № 1/9-477

ПРОТОКОЛ індивідуальної психологічної діагностики

_____ (ПІБ здобувача освіти)

Дата (термін) проведення: _____

Клас (група): _____

Вік: _____

Хто звернувся (ПІБ, статус): _____

Причина звернення (запиту): _____

_____
_____
_____

Мета діагностики: _____

Зміст проведеної роботи (назви використаних методик, опис поведінки під час проведення дослідження, емоційні реакції, характер спілкування з дорослими тощо):

_____
_____
_____

Висновки: _____

_____
_____

Рекомендації: _____

_____

Практичний психолог (прізвище, ініціали) (підпис)

Титульна сторінка звіту про проходження практики

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Ю.Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

З В І Т
ПРО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

студентом _____ групи денної (заочної) форми навчання
спеціальності «Психологія»,
спеціалізації «Практична психологія»

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

База практики (повна назва) _____
_____

Керівник практики від бази практики

_____
(ПІБ, посада)

Керівник практики від факультету

_____
(ПІБ, посада)

Звіт захищений з оцінкою

_____
(прописом)

Чернівці, 20 _____

**КЕРІВНИЦТВО АМЕРИКАНСЬКОЇ
ПСИХОАНАЛІТИЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ
З ОРГАНІЗАЦІЇ СЕТТІНГУ В ДИСТАНЦІЙНІЙ ТЕРАПІЇ**

Їх можна давати для ознайомлення клієнтам або використовувати для пояснення аспектів сеттінгу, специфічних для дистанційних сесій.

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ СЕСІЇ
ДЛЯ КЛІЄНТІВ (Gillian Issacs Russell & Todd Essig)**

Дистанційний сеанс психотерапії відрізняється від особистої зустрічі клієнта і терапевта. Водночас, дистанційний сеанс має мало спільного зі звичайною телефонною розмовою або онлайн зустріччю в Skype. Мета нижченаведених рекомендацій – отримати максимальну віддачу від дистанційних сесій. Кожна рекомендація – це спроба зробити віддалений сеанс якомога більше подібним на особисту зустріч терапевта і клієнта.

1. Найважливіше – забезпечити приватність. Я роблю все можливе для цього, коли ми працюємо в кабінеті, але тепер це завдання лягає на Вас. Будь ласка, докладіть максимум зусиль, щоб усамітнитися в такому місці, де Вас навряд чи підслухають або потривожать. Швидше за все, Вам доведеться просити оточуючих поважати Вашу приватність. Наприклад, їх можна попросити на час сесії увімкнути розважальну програму в іншій кімнаті або послухати щось в навушниках. Також можна придбати пристрої, що створюють білий шум.

2. Постарайтеся влаштуватися зручно, але не занадто. Наскільки це можливо, постарайтеся розташуватися так само, як ви сидите під час очної сесії. Найліпше розміститися на зручному стільці або кріслі. Робоче місце – якщо воно є – підійде ідеально. Не варто лежати в ліжку або на дивані, де Ви зазвичай дивитесь телевизор, так само, як і сидіти на підлозі або бродити по кімнаті або офісу.

3. Поставте коробку із серветками поряд із собою. Якщо хочете, налейте собі склянку води. Але уникайте перекусів або прийняття їжі, навіть якщо Ви знаходитесь поряд з кухнею. Це можна зробити до або після сесії.

4. Будь ласка, одягніться на сесію так, як одягнулися б на нашу особисту зустріч. Навіть, якщо під час телефонної сесії я зовсім Вас не бачу, а в онлайн-сесії бачу Вас тільки вище пояса, реальність така, що Ви знаєте, що на Вас надіте.

5. Вимкніть або переведіть у сплячий режим всі девайси, крім того, який Ви використовуєте для дзвінка, включаючи годинники, ноутбуки, планшети і телефони. Якщо Ви використовуєте смартфон або комп'ютер, закрийте всі програми, крім тієї, яку можна використовувати і, будь ласка, вимкніть повідомлення. Буде ліпше, якщо Ви не будете тримати девайс у руках, а встановите його на спеціальний штатив і надягнете гарнітуру. Якщо ми користуємося лише аудіозв'язком, переконайтеся, що поклали смартфон екраном донизу. Якщо для аудіозв'язку використовується комп'ютер, будь ласка, вимкніть монітор або повністю затемніть екран.

6. Постарайтеся залишити собі додатковий час перед сесією і після неї. 15 хвилин перед сесією найліпше прогулятися по вулиці, якщо є така можливість. Якщо такої можливості немає, можна просто бродити по кімнаті або зробити просту розминку. Призначити іншу віддалену зустріч, дзвінок або діяльність, пов'язану з фокусуванням уваги, впритул до сесії – погана ідея. Вам потрібен час, щоб відволіктися від суєти і налаштуватися на нашу роботу. По закінченні сесії приділіть 15 хвилин для того, щоб пройтися або посидіти в тиші. Пауза перед зануренням у наступну активність дасть час для асиміляції отриманого в сесії досвіду.

7. Локація важлива. Будь ласка, намагайтеся виходити на зв'язок з одного і того ж місця протягом усього часу. Якщо це неможливо, то на початку сесії приділіть пару хвилин опису місця, в якому перебуваєте. Я буду робити так само. Якщо Вам цікаво, де я перебуваю в момент онлайн-сесії, будь ласка, запитуйте.

Я розумію, що ці рекомендації роблять віддалену сесію менш зручною, але користь від них варта витрачених зусиль. І пам'ятайте, ми проходимо через це разом.

ЗАЯВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ПСИХОТЕРАПЕВТІВ (ЄАП)

**щодо ситуації, яка склалася у практичній діяльності
психологів і психотерапевтів у зв'язку з епідемією COVID-19**

Шановні друзі, шановні колеги.

Усі ми живемо у дуже незвичні часи – навіть під час війни не було обмежень соціальних зборів такої різкої міри. Ми одна з найбільш негативно постраждалих професій у цьому появі ізоляції.

Однак ми, мабуть, ліпше, ніж хто-небудь, знаємо, наскільки контакт і відносини важливі в часи кризи та невизначеності. Нарешті, всі наші спроби спрямовані, щоб люди почували себе ліпше з іншими.

Тепер ми опинилися в дуже особливій ситуації. Прямий особистий контакт у більшості європейських країн перешкоджає або навіть забороняється. Навіть без цих офіційних заходів ми розуміємо, що це спосіб захистити багато життів.

Тож єдиний спосіб допомогти нашим клієнтам/пацієнтам – це робота за допомогою Інтернету чи телефону. Ми розуміємо, що в останні роки цей вид роботи набув популярності, але все ще залишається меншиною в нашій практиці. Тепер він повинен стати обов'язковим способом роботи, досить інтенсивним.

Отже, ЄАП пропонує проєкт документа про подібну терапію, підготовлений, головню, нашим колишнім президентом ЄАП Адріаном Роудесом, та збірку регуляторних документів з цього приводу з різних європейських країн. Ми сподіваємося, що це допоможе вам почуватись трохи компетентніше, працюючи в цьому підході. За короткий час ми плануємо включити на нашому веб-сайті деяку функцію «FAQ», що стосується різних питань у кризові часи, тому питання щодо Інтернет-терапії можуть також отримати увагу та відповіді.

Будьте здорові, зберігайте спокій, зберігайте разом!

Євгеніус Лаурінайтіс,

Генеральний секретар ЄАП

Проміжні поради щодо проведення психотерапії в інтернеті

Дорогі колеги,

Населення Європи та європейські психотерапевти стикаються з безпрецедентною ситуацією – швидким поширенням коронавірусу (або Covid-19) по всій Європі. Нас все частіше просять «самоізолюватись» у разі зараження, але також уникати прямого контакту з іншими людьми, а також уникати «зайвих» подорожей.

Це вперше в історії, коли психотерапевтична практика обмежується настільки глибокими способами, і тому ми опиняємось у незвіданих водах. Як психотерапевти, ми працюємо з багатьма вразливими клієнтами або пацієнтами, яких нам не варто легко відмовитись від їхніх життєвих проблем, проблем, які можуть ще більше посилитися через проблеми, що виникають із ситуацією з коронавірусом у деяких випадках.

На щастя, відносно недавній розвиток «Інтернет-психотерапії» надає можливості продовжувати працювати та підтримувати принаймні тих клієнтів / пацієнтів, які можуть та бажають брати участь у цих нових медіа-технологіях. Деякі з вас вже працюють в Інтернеті в рамках своєї психотерапевтичної практики. Для інших може бути новим завданням опанувати як технологію, так і особливості психологічних просторів, пов'язаних із зустрічами в Інтернеті.

В останні роки Інтернет-психотерапія розвивалася як виразний різновид психотерапії чи, можливо, навіть як нової модальності, яка поряд із можливостями, можливостями, а також викликами та прихованими небезпеками має правила, етикет та методи. На жаль, рекомендації з належної практики та онлайн-психотерапевтичної освіти досі недоступні всій Європі.

Отже, ЄАП публікує під керівництвом попереднього президента ЄАП Адріана Роудеса «Тимчасової поради щодо проведення психотерапії в Інтернеті». Ми продовжуватимемо розробляти ці настанови та пов'язану з ним електронну бібліотеку, але тим часом ця проміжна порада дасть необхідну інформацію та рекомендації європейському психотерапевтичному співтовариству.

Будь ласка, знайдіть Інтернет-настанови ЄАП (pdf) тут:

http://news.europsyche.org/eap_member.../EAPonlineGuidance.pdf

У цьому спеціальному інформаційному бюлетені ми також вміщаємо добірку практичних порад та ідей, які потрібно врахувати, які, ми сподіваємось, вам допоможуть:

Тепер ми вивчаємо технічні проблеми, пов'язані з онлайн-форумом або запитанням і відповідями, щоб підтримувати обмін ідеями та передовою практикою серед психотерапевтів, пов'язаних з ЄАР. Ми сподіваємось, що незабаром нам вдасться щось установити. Ми також прагнемо надати посилання на короткі навчальні модулі в Інтернеті, які можуть підтримувати практику онлайн-психотерапії. Щоб отримати подальші оновлення та інформацію з цих питань, зверніться до веб-сайту ЄАР: <https://www.europsyche.org>

Том Варнеке, Березень 2020 року

* Переклад рекомендацій члена-Екзек'ютивів Борд ЄАП пана Андріана Роудса щодо проведення он-лайн консультування та психотерапії (*переклад Гугл та Андрія Молодорича)

ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПСИХОТЕРАПІЇ (ЄАП)

Проміжні поради до проведення психотерапії в Інтернеті

У відповідь на пандемію Covid-19 багато терапевтів розглядають можливість роботи в режимі он-лайн зі своїми клієнтами – щоб підтримувати терапевтичний контакт, але мінімізувати ризик як для клієнта, так і для терапевта.

«Інтернет-терапія» зазвичай стосується чотирьох форматів:

- телефон;
- відеоконференція;
- структурована електронна терапія;
- і миттєві повідомлення (МП або «текстовий чат»).

Є надійні докази того, що онлайн-психотерапія ефективна, але це не для всіх. І, хоча, онлайн-терапія поділяє теоретичні концепції, та багато практик терапії віч-на-віч (F2F), існують і відмінності, так само, як існують відмінності між, скажімо, індивідуальною терапією та терапією пар.

Цей документ надається, щоб указати на деякі проблеми, які вам доведеться розглянути, якщо ви не працювали в Інтернеті дуже довго.

Це означає проміжний захід, і його не варто розглядати як повне навчання.

Його підготував *Adrian Poudes*, колишній президент ЄАР і нині голова АКТИ – «Асоціації з консультування та терапії в Інтернеті» (Великобританія). Це не є комплексним документом; подальші зміни будуть внесені на розгляд і ратифікацію до Ради правління ЄАП.

ОЦІНКА

Оцінка складна і потребує ретельної уваги.

Ті, хто не знайомий з роботою в Інтернеті або без навчання, будуть більш обережні при прийнятті онлайн-клієнтів.

Зокрема, вам доведеться звернути увагу на:

Ризики - як оцінити, контролювати та реагувати на:

- ризик самогубства та самопошкодження;
- потенційна шкода для інших;
- ризик для клієнта з боку когось іншого;
- наявність особистої підтримки;
- є необхідність збирання місцевої інформації для реагування на будь-який потенційний ризик.

Психологічний профіль клієнта:

- міцність Еґо;
- використання наркотиків і алкоголю;
- депресії;
- особистісні розлади тощо.

Вам потрібно буде добре подумати про те, які контактні дані вам потрібно мати - у тому числі медичні працівники та соціальні працівники, які є місцевими для пацієнта.

КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ І БЕЗПЕКА

«Skype» не вважається безпечним способом бачення пацієнтів.

*Перегляньте «Примітку про вказівки щодо Skype» за адресою:

<https://acto-org.uk/faq/>

Багато інтернет-терапевтів використовують Zoom.us (<https://zoom.us/>), оскільки це дуже безпечно - відповідає дуже високим стандартам «HIPAA» - правової системи США щодо безпеки в Інтернеті (<https://www.hhs.gov/hipaa/for-professionals/index.html>); Zoom має безкоштовний сервіс, який

дозволяє проводити зустрічі один на один; клієнтам не потрібно встановлювати Zoom на своїх комп'ютерах.

Вам доведеться нагадувати своїм клієнтам таке:

- Знайдіть приватне, безпечне місце для проведення сеансів (не в барі чи таксі!);
  - Переконайтесь, що інші не можуть чути звук чи бачити екран;
  - Зауважте, чи не говорите ви занадто голосно, якщо в навушниках;
  - Обговоріть зі своїм клієнтом, чи можете ви / не можете записувати сеанс;
  - Якщо вони можуть вести прямий запис сеансів, вони повинні зберігати запис у захищеному безпечному файлі
  - Вони можуть побажати очистити історію свого веб-переглядача або електронну пошту - чи тексти - після терапевтичного сеансу, щоб уникнути порушення інших конфіденційності інших осіб.
- Також вам потрібно буде зберігати записи, комп'ютеризовані нотатки, контактні дані тощо у безпечних захищених файлах – так, як би ви зберігали фізичні нотатки у заблокованій шафі.
- * Ви можете скористатися захищеною електронною поштою, наприклад, Hushmail (<https://www.hushmail.com/>) або ProtonMail (<https://protonmail.com/>).

КОНТРАКТ

Можливо, ви бажаєте переписати свій контракт на роботу в Інтернеті:

- щоб ваш клієнт дав згоду на роботу в Інтернеті - і яку форму терапії;
- уточнити, що робота охоплюється правовою системою вашої власної країни;
- щоб робота була охоплена вашим професійним органом з питань етики та скарг (і дайте посилання);
- ви повинні заявити, що Ви не можете надати близьку «невідкладну допомогу», і підтвердити, що вони знають, як отримати доступ до цього місця;
- вам потрібно буде звернути увагу на наявність деталей «контакту з безпеки».

- Щоб висвітлити, як буде здійснено оплату;
- рекомендується оплата заздалегідь;
- деякі пропонують різні тарифи або «попереднє бронювання» для роботи в Інтернеті;
- клієнти можуть мати право скасувати онлайн-послугу за певний час;
- ви можете укласти договір, що ви зберігаєте право власності на будь-який «запис» сеансу (відео, електронні листи, тексти).

ПИТАННЯ «УПРАВЛІННЯ»

- Вам потрібно забезпечити, щоб ваше страхування (або страхування роботодавця) покривало роботу в Інтернеті, особливо якщо воно міжнародне.
- Перевірте, чи у вашому професійному органі або юридичній системі немає конкретних правил / законів, що регулюють роботу в Інтернеті.
- Якщо ви працюєте на міжнародному рівні, вам потрібно перевірити, чи є в цій країні закони, що обмежують практику психотерапії.
- Вам потрібно буде оновити (або створити !!!) «Політику конфіденційності / GDPR» та «Соціальні медіа», яка охоплює роботу в Інтернеті.

* [Дивіться: <http://adrianrhodes.net/social-media-policy/> та <http://adrianrhodes.net/privacy-policy/>

*Зверніть увагу: це мій копірайт!]

ТЕХНІЧНІ ПИТАННЯ

Ви (та клієнт) потребуватимете (залежно від носія, яким ви користуєтесь):

- комп'ютер, планшет, смартфон (не рекомендується) з камерою, мікрофоном; - можливо, навушники;
- достатню Інтернет-ширина широкосмугового сигналу або 4G-сигнал для середовища, який ви використовуєте.

Переконайтеся, що ви можете використовувати технологію; заздалегідь попрактикуйтесь.

- Майте (створіть) план Б, на випадок, якщо технологія підведе: або інший пристрій або електронний лист або номер телефону, який вони можуть використовувати.

Зверніть увагу на конфіденційність та безпеку сеансу в кінці сесії.

Якщо ви працюєте на міжнародному рівні, перевірте безпеку Інтернету в країні клієнта.

* Добра інформація доступна за посиланням:

https://en.wikipedia.org/.../Internet_censorship_and_surveill...

щодо прав людини перевірте:

https://en.wikipedia.org/.../List_of_human_rights_arHcles_by_...

Структурована терапія електронною поштою є «асинхронною»:

- наприклад, це не одночасний обмін електронними листами;
- як правило, пацієнт проводить «сеанс» (наприклад, 50 хвилин), пишучи повідомлення електронною поштою та надсилаючи його терапевту, наприклад, у вівторок;
- терапевт може прочитати його потім - але, пізніше (скажімо, у четвер), він прочитає (знову) і відповідь електронною поштою, написаною за 50 хвилин.

Система миттєвих повідомлень (М.П. - текстовий чат) є синхронною:

- терапевт і клієнт надсилають один одному текст за погоджений час сесії (скажімо, 50 хвилин);
- МП, якщо зроблено безпосередньо на смартфоні, комп'ютері чи планшеті, клієнт буде мати копію сеансу; подумайте, чи хочете ви цього;
- якщо МП виконується на захищеній платформі, такі як Zoom, ви можете контролювати будь-який запис;
- більше, ніж будь-яка інша терапія, це вимагає кваліфікованого використання контр-переносу.

КЛІНІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Люди по-різному діють в Інтернеті; Вам, можливо, доведеться адаптувати свою теоретичну точку зору або клінічні методи для відповіді. Зокрема:

- «Цифрові вихідці», які вирости в Інтернеті, знають його набагато більше, ніж «цифрові іммігранти», яким довелося вчитися пізніше в житті.

- Ви, ймовірно, втратите «присутність» з деякими клієнтами, але інші будуть процвітати і здаватимуться більш інтимними в Інтернеті, особливо в роботі по телефону або МП.

- «Ефект дезінгібації» в Інтернеті означає, що деякі люди відкриваються в Інтернеті дуже швидко та інтенсивніше. Це може бути вражаючим спочатку.

(https://www.researchgate.net/.../8451443_The_Online_Disinhibi...)

У результаті захисти й опір можуть бути значно знижені.

- «Диференціал потужності» змінено на набагато рівноправніші відносини: ви не будете сильно «володіти» терапією; клієнти часто більш «природні», ніж у налаштуваннях F2F (віч-на-віч); вони більше схожі на «клієнтів», ніж на «пацієнтів».

- Аналогічно, «вільні асоціації» повинна розглядатися інакше Інтернеті: люди будуть «зустрічатися» у власному просторі; вони можуть показати вам фотографії, артефакти тощо, вони можуть «приходити», сидячи в різних кімнатах будинку або в саду; клієнти також можуть використовувати домашніх тварин, подушок, їжу тощо як захисні засоби. Однак усе це є МАТЕРІАЛОМ для врахування та включення – не засуджується.

- Робота зі структурованою електронною поштою, телефоном або МП («текстом») може бути дуже інтенсивною, якщо виконана належно (і «контр-перенос» особливо важливий).

Однак недбалій терапевт може легко відволіктись і втратити концентрацію.

- Терапевти різних модальностей можуть – повинні – коригувати свої прийоми – наприклад, художня психотерапія, когнітивна аналітична терапія – навіть психоаналітичні терапевти.

- Вам потрібно буде приділити особливу увагу звуку, освітленню та фону, якщо використовуєте відео; попрактикуйте це «оком клієнта», перш ніж почати працювати в Інтернеті.

Терапевти можуть надмірно турбуватися про те, що відбувається в онлайн-терапії. Однак у терапії F2F (віч-на-віч) часто існують паралелі:

- Пацієнти прибувають із запізненням і змушують нас чекати.

- Вони різко виходять – несподівано йдуть – закривають кришку ноутбука.
  - Сигнал випадає.
  - Хтось стукає у ваші двері.
  - Вони одягаються або діють неналежно. (У мене колись був пацієн, що прийшов голий на сесію F2F під час роботи в лікарні!).
  - Вони можуть залишити нас із занепокоєнням щодо їх безпеки в кінці сесій – як F2F, так і в Інтернеті – і без змоги «діяти».
- Вам доведеться приділити особливу увагу закінченню терапії, і тому, як вони будуть підтримуватися.

КОНТРОЛЬ І НАВЧАННЯ

Оскільки робота в Інтернеті, в більшості випадків, дуже схожа на терапію F2F, подумайте про пошук супервізора, який знає роботу в Інтернеті.

Ще ліпше, знайти хороший тренінг з підготовки до роботи в Інтернеті.

[АКТІ рекомендує післядипломний тренінг у цій кваліфікації – 80 годин навчання.]

Нарешті, АКТІ формулює «Компетенції» для онлайн-терапії. Перший проект доступний за посиланням:

<https://acto-org.uk/acto-recomnded-competences-for-counsel.../>

Адріан М. Роудес

ПРОФЕСІЙНА (НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА МАГІСТРІВ

6 КУРС, 3-Й СЕМЕСТР

Дана практика є логічним продовженням попередніх і сприяє вдосконаленню особистісно-професійних якостей майбутнього психолога-викладача. Водночас цей вид практики – якісно новий етап у професійному становленні майбутніх психологів-викладачів, докорінно відрізняється від попередніх видів завданнями, змістом, видами і результатами діяльності. Науково-педагогічна практика логічно пов'язана з циклом професійно зорієнтованих дисциплін, а також із курсами «Методика викладання психології» та «Педагогіка вищої школи».

У процесі практики студенти набувають необхідних навичок підготовки і проведення практичних і семінарських занять з різних психологічних дисциплін, організації самостійної роботи студентів, оцінки рівня їхніх навчальних здобутків, методикою виховної роботи куратора тощо.

Мета професійної (науково-педагогічної) практики: закріплення теоретичних знань з психолого-педагогічних дисциплін та методики викладання психології; формування навичок викладацької діяльності, планування навчально-виховного процесу, впровадження нових навчальних технологій; уміння працювати з аудиторією; розвиток творчих, організаторських і комунікативних здібностей; підготовка до виконання функцій викладача ЗВО. Занурення практикантів у коло реальних проблем професійної праці викладача, вивчення реального змісту й обсягу його роботи.

Завдання науково-педагогічної практики:

- ознайомлення з навчально-методичною документацією, яку використовує у своїй роботі викладач психології: навчальні

та робочі програми дисциплін; навчальні плани; індивідуальне навантаження; державні стандарти підготовки фахівців (ОПП, ОКХ), конспекти лекцій та практичних занять; психологічна література, наявна у бібліотеці навчального закладу; демонстраційний матеріал і технічні засоби навчання;

- налагодження взаємин з керівництвом ЗВО і педагогічним колективом кафедри;

- спостереження за викладацькою діяльністю асистентів, доцентів, професорів ЗВО;

- проведення лекційних, практичних, семінарських, тренінгових занять з фахових дисциплін;

- проведення науково-дослідної роботи;

- організація та проведення виховних, культурно-просвітницьких і спортивно-масових форм роботи зі студентами;

- проведення навчально-виховних занять на науково-методичному рівні;

- індивідуальна робота зі студентами різних категорій;

- виявлення прогалин у фактичних знаннях студентів і накреслення шляхів їх ліквідації;

- участь у методичних семінарах навчального закладу, де працює на практиці студент;

- допомога викладачам кафедри у підготовці навчально-методичних матеріалів до його занять;

- формування вміння структурувати лекції, практичні, семінарські заняття;

- вироблення вміння співпраці зі студентським колективом.

Тривалість практики – 4 тижні (20 робочих днів) не менше 4-х годин щодня.

Види діяльності студентів-практикантів:

- складання індивідуального плану проходження практики;

- спостереження;

- методична робота;

- науково-дослідницька;

- викладацька діяльність;

- виховна робота;

- ведення щоденника практики;
- підготовка та оформлення звіту;
- здійснення самоаналізу проходження практики.

База науково-педагогічної практики: кафедра практичної психології ЧНУ.

Зміст практики

Завдання	Результати роботи студента
<i>Підготовчий етап</i>	
1. Участь у настановчому інструктажі. Ознайомлення з вимогами щодо практики.	Оформлення щоденника практики (взірець оформлення щоденника – Додаток 1) Складання графіка роботи на практиці (дні і час роботи студента-практиканта на базі практики – взірець у Додатку 2)
<i>Основний етап</i>	
2. Ознайомлення з місячним планом роботи і розкладом викладача-керівника від бази практики, складання власного індивідуального плану роботи на практику на основі плану роботи керівника практики та розкладів інших викладачів кафедри з урахуванням завдань практики.	Індивідуальний план роботи на практику (див. Додаток 3).
3. Ознайомлення з навчальною та звітною документацією кафедри: - ОПП та ОКХ спеціальності; - навчальні плани денної та заочної форми навчання;	Опис роботи з документацією кафедри у довільній формі з обов'язковим переліком документів, котрі були проаналізовані студентом-практикантом, з висновками щодо розуміння студентом доцільності ведення того чи іншого документу, з

Завдання	Результати роботи студента
<ul style="list-style-type: none"> - навчальні та робочі програми дисциплін; - навчально-методичні комплекси; - конспекти лекцій та практичних занять; - журнали обліку навчально-виховної роботи; - протоколи засідань кафедри та навчально-методичних семінарів; - плани виховної роботи; тощо. 	<p>пропозиціями щодо оптимізації діловодства на кафедрі. Обсяг опису – до 3-х сторінок формату А4 друкованого тексту шрифтом Times New Roman 14 пт.</p>
<p>4. Спостереження за проведенням провідними викладачами кафедри, зокрема керівником практики</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекційних (3 заняття), - семінарських\практичних (3 заняття), - тренінгових занять з психологічних дисциплін (2 заняття). 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Протокол спостереження і психолого-педагогічного аналізу лекційного заняття (взірець аналізу дивися у Додатку 4). 2) Протокол спостереження і психолого-педагогічного аналізу семінарського\практичного заняття (взірець аналізу дивися у Додатку 5). 3) Протокол спостереження і психолого-педагогічного аналізу тренінгового заняття (взірець аналізу дивися у Додатку 6).
<p>5.Проведення самостійно під патронажем керівника практики від кафедри <i>пробних</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекційних (мінімум - 2 заняття), - семінарських\практичних (мінімум - 2 заняття), - тренінгових (мінімум - 1 заняття) занять з психологічних дисциплін. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Конспект лекційних занять (взірець конспекту - у Додатку 7). 2) Конспект семінарських\практичних занять (взірець конспекту дивися у Додатку 8). 3) Конспект тренінгового заняття (взірець конспекту дивися у Додатку 9).
<p>6. Проведення само-</p>	<p>1) Конспект лекційних занять</p>

Завдання	Результати роботи студента
стійно під патронажем керівника практики від кафедри <i>залікових*</i> : - лекційних (1 заняття), - семінарських\практичних (1 заняття), - тренінгових (1 заняття) занять з психологічних дисциплін.	(взірець конспекту - у Додатку 7). 2) Конспект семінарських\практичних занять (взірець конспекту дивися у Додатку 8). 3) Конспект тренінгового заняття (взірець конспекту - у Додатку 9).
7. Проведення виховного заходу зі студентами кафедри практичної психології	План і конспект виховного заходу. Фотозвіт про проведення виховного заходу.
<i>Завершальний етап</i>	
8. Підведення підсумків та оцінювання діяльності студентів	1) Підготовка й остаточне оформлення звітної документації з практики. 2) Опис власних вражень від викладацької роботи: рефлексія власних очікувань та отриманих результатів від діяльності асистента кафедри, усвідомлення специфіки викладацької роботи у співвідношенні з власними уміньми й здібностями (у вигляді есе - до 2-х сторінок формату А4 друкованого тексту у довільній формі). 3) Характеристика студента-практиканта (Додаток 10)

* Про проведення **залікового заняття** оголошення на кафедрі робиться за тиждень (в усній формі й у вигляді письмового оголошення на дошці оголошень кафедри. На заняття запрошуються усі викладачі кафедри. Це має бути НЕ перша за розкладом пара. Залікове лекційне заняття **ОБОВ'ЯЗКОВО** супроводжується мультимедійною презентацією.)

Варіативні завдання практики для дистанційного формату

На виконання Наказу № 216 ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Романа Петришина від 01.09.2020 року, на час віднесення м.Чернівці до «червоного» рівня епідемічної небезпеки навчальні та виробничі практики студентів ЧНУ проводяться у дистанційній формі.

У зв'язку з цим для студентів пропонується при виконанні завдань практики використовувати такі можливості:

1)Спостереження і проведення лекційних, практичних і тренінгових занять для студентів-психологів онлайн на платформах GoogleMeet або Zoom. Форма звітності – протоколи спостережень, а також конспекти лекцій та практичних і тренінгових занять.

2)Підготовка презентацій до онлайн-занять за допомогою PowerPoint або Prezi.

3)Підготовка тестових завдань для перевірки знань з навчальних дисциплін за допомогою платформи Classtime. Форма звітності – доступ для викладача відповідної дисципліни до бібліотеки тестових завдань.

4) Участь у вебінарах, майстер-класах для психологів. Форма звітності – конспект семінару чи майстер-класу.

5) Підбір переліку (15-20 позицій) сучасної (останні 5 років) наукової та методичної літератури по проблемі, яка буде визначена керівником практики як актуальна відповідно до плану його роботи на поточний рік. Перелік із зазначенням теми оформити за вимогами (<http://vippp.org.ua/files/pedposhyk/spuslit-1557135224.pdf>) і роздрукувати.

6)Підготовка та проведення психологічного онлайн-квесту для студентів молодших курсів. Відео- та фотозвіт за квестом, конспект сценарію.

7) Підготовка та друк профорієнтаційної інфографіки для промоції кафедри практичної психології ЧНУ.

8) Зйомка та запис промовідео (до 4 хвилин) кафедри практичної психології для профорієнтації старшокласників. Один з можливих прикладів (з поправкою на тривалість ролика – тут вона завелика): <https://www.youtube.com/watch?v=4rKWzAvwNjc>

Звітна документація

(подається на кафедрі не пізніше, ніж через тиждень після закінчення проходження практики, за 3-4 дні до призначеної дати захисту практики – Змістовий модуль 4)

1. Індивідуальний графік роботи практиканта на базі практики (підписаний керівником практики від бази практики і самим студентом).

2. Індивідуальний план роботи студента-практиканта (підписаний керівником практики від бази практики і самим студентом).

3. Щоденник практики (ведеться в окремому зошиті, або на аркушах А4 у друкованому варіанті; керівник від бази практики підписується за кожен день роботи студента-практиканта вкінці опису цього дня, а також на титульній сторінці щоденника).

4. Опис роботи з документацією кафедри у довільній формі з обов'язковим переліком документів, проаналізованих студентом-практикантом, з висновками щодо розуміння студентом доцільності ведення того чи іншого документа, з пропозиціями щодо оптимізації діловодства на кафедрі. Обсяг опису – до 3-х сторінок формату А4 друкованого тексту шрифтом Times New Roman 14 пт. (у випадку онлайн-формату практики – не подається).

5. Протоколи (мінімум - 3) спостереження і психолого-педагогічного аналізу лекційного заняття, проведеного викладачем кафедри (у випадку онлайн-формату практики їх може бути інша кількість).

6. Протоколи (мінімум - 3) спостереження і психолого-педагогічного аналізу семінарського\практичного заняття, проведення викладачем кафедри (у випадку онлайн-формату практики їх може бути інша кількість).

7. Протоколи (мінімум - 2) спостереження і психолого-педагогічного аналізу тренінгового заняття, проведеного викладачем кафедри (у випадку онлайн-формату практики їх може бути інша кількість).

8. Конспекти лекційних занять (пробних 2, залікових 1). До залікових лекційних занять додається мультимедійна презентація

на будь-якому електронному носії безпосередньо викладачеві дисципліни, з якої була проведена дана лекція.

9. Конспект семінарських\практичних занять (пробних 2, залікових 1).

10. Конспект тренінгового заняття (пробного 1, залікового 1).

11. План і конспект виховного заходу. Фотозвіт про проведення виховного заходу.

12. Есе «Що для мене означає бути асистентом кафедри практичної психології»

13. Характеристика студента (за підписами керівника від бази практики – викладача кафедри, завідувача кафедри і керівника бази практики – декана факультету).

Рекомендована література

1. *Анисимов О.С.* Методологическая культура педагогической деятельности и мышления. – М., 1991.

2. *Бадмаев Б.Ц.* Методика преподавания психологи. – М., 2001.

3. *Вербицкий А.А.* Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: Метод.пособие. – М.: Высш.школа, 1991.

4. *Горбунова В.* До проблеми викладання курсу «Експериментальна психологія» // Соціальна психологія. – 2005. – № 5 (13).– С. 169-176.

5. *Давидюк Н.М.* Методика викладання психології: Навчальний посібник. – Чернівці: Технодрук, 2006. – 236 с.

6. *Карандашев В.Н.* Методика преподавания психологии: Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2006. – 250 с.

7. Краткий справочник по педагогической технологии / [П. И. Арапова и др.]; Под ред. Н. Е. Щурковой. — М. : Новая шк., 1997.

8. *Ляудис В.Я.* Методика преподавания психологи. – М., 2000.

9. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник для вузів / *Нагаєв В.М.* – Київ.: Центр учбов. літ., 2007, – 232 с.

10. *Методика викладання психології у вищій школі* : [навч.

посіб.] / Ю.Ю.Бойко-Бузиль, С.Л.Горбенко та ін. – К. : Атіка, 2012. – 272 с.

11. Мистецтво бути викладачем: Практ. посіб. / А.Брінклі, Б.Десанте, М.Флегм та ін. / За ред. О.І. Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні». – 2003. – 144 с

12. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. - вип. 61 / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОН України; редкол.: О.П.Гребельник, Я.Я.Болюбаш, І.А. Шелест та ін. – К., 2010. – 185с.

13. *Ортинський В.Л.* Педагогіка вищої школи: навч. посібник / В.Л.Ортинський; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 С.

14. *Падалка О.С., Нісімчук А.С., Смолюк І.О., Шпак О.Т.* Педагогічні технології (навчальний посібник). - К.: Українська енциклопедія, 1995.

15. *Подольк Л. Г., Юрченко В. І.* Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрів і аспірантів. – К.: Філстудія, 2006. – 320 с.

16. *Полонников А.А.* Очерки методики преподавания психологии. – Минск, 2001.

17. *Сластенин В.А., Чижакова Г.И.* Введение в педагогическую аксиологию: Уч. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М., 2003.

18. *Фокин Ю.Г.* Преподавание и воспитание в высшей школе. – М., 2002.

Корисні посилання на джерела інформації про методи фасилітації у навчальних проєктах

1.Стаття про світові школи фасилітації:

<http://humantime.com.ua/blog/shkoli-fasilitatsi-osnovni-svitovi-pidhodi-d-o-grupovo-roboti-1>

<http://humantime.com.ua/blog/shkoli-fasilitatsi-osnovni-svitovi-pidhodi-do-grupovo-roboti-1>

2. Посилання на сайти організацій:
ICA International <http://www.ica-international.org/top-facilitation/>
IAF <https://www.iaf-world.org/site/>
3. Посилання на інформацію про метод звільняючих структур
<http://www.liberatingstructures.com/>
<https://liberating-structures.ru/> - рос.
4. Програма для проведення Технології відкритого простору (Open Space) онлайн
<https://qiqochat.com/about>
5. Книга Отто Шармера <https://kniga.biz.ua/book-teoriia-u-liderstvo-iz-budushchego-007894.html>
<https://online-collaboration-tools.zeef.com/robin.good>
6. Художній фільм Summerhill про реальну школу, філософія якої відповідає фасилітативному підходу
<https://www.youtube.com/watch?v=dLZFKyyh-0Q>
7. Про метод позитивного дослідження (Appreciative Inquiry):
<http://humantime.com.ua/blog/rozvitok-lyudskih-sistem-vid-naykraschogo-v-minulomu-do-naykraschogo-maybutnogo-profesor-ronald-fray-1>
<http://humantime.com.ua/blog/klyuchovi-printsipi-pozitivno-orintovanogo-doslidjennya-appreciative-inquiry-vid-profesora-ronalda-fraya-1>
8. Посилання на підбірку різноманітних онлайн-інструментів для дистанційної освіти відповідно до навчальних завдань:
<https://online-collaboration-tools.zeef.com/robin.good>

Титульна сторінка щоденника практики

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Ю.Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи**

Щ О Д Е Н Н И К

ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

студентом _____ групи денної (заочної) форми навчання
спеціальності «Психологія»,
спеціалізації «Практична психологія»

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

База практики (повна назва) _____
_____

Керівник практики від бази практики

_____
(ПІБ, посада)

Керівник практики від факультету

_____
(ПІБ, посада)

Дата початку _____

Дата завершення _____

Чернівці – 20__

Взірець оформлення щоденника

Дата	Вид роботи	Короткий зміст роботи	З ким проходила	Кількість осіб	Кількість годин

Додаток 2

Графік роботи студента-практиканта на базі практики*

(взірець)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Керівник практики від бази практики:

_____

посада, ПІП, підпис

«__» _____ 20__ р.

День	Дата	Години роботи на базі практики

Студент ____ групи ____ курсу

_____

підпис

(ПІП)

* Складається на підставі графіка роботи викладача кафедри - керівника практики та з урахуванням вимог кафедри щодо проходження практики

Додаток 3

Індивідуальний план проходження практики*

(взірець)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Керівник практики від бази практики:

_____

посада, ППП, підпис

«__» _____ 20__ р.

№ з/п	Зміст роботи	Примітки

Студент ____ групи ____ курсу _____

підпис

(ППП)

* Складається на підставі місячного плану роботи психолога бази практики та змістово-діяльній структури модулів практики

**Протокол спостереження
та психолого-педагогічного аналізу проведення лекційного
заняття
(взірець)**

Лектор _____
Курс _____ Академічна(і) група(и) _____
Навчальна дисципліна _____
Дата проведення _____
Тема лекції _____
Мета лекції _____

Технічні засоби та демонстраційні матеріали _____

План лекції:

- 1.
- 2.
- 3.
- ...

Протокол спостереження й психолого-педагогічний аналіз лекційного заняття ґрунтується на зазначених нижче **методичних засадах проведення лекційного заняття.**

Лекція – основна форма проведення навчальних занять у вищому навчальному закладі, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу. Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається робочою навчальною програмою.

Лектор зобов'язаний дотримуватися навчальної програми щодо тем лекційних занять, але не обмежується в питаннях трактування навчального матеріалу, у формах і засобах доведення його до студентів. (З наказу № 161 від 02.06.1993 р. Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах.)

Зміст лекції аналізується за такими критеріями:

– Науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки, світоглядна сторона, наявність методичних питань, правильне їхнє трактування.

– Активізація мислення шляхом висування проблемних питань у ході лекції.

– Висвітлення історичних аспектів питання, показ різних концепцій, зв'язок із практикою.

– З'ясування того, чи викладається матеріал, якого немає в підручнику, чи переказується підручник, чи роз'яснюються особливо складні питання, чи даються завдання проаналізувати ту або іншу частину матеріалу самостійно за підручником.

– Зв'язок із попереднім і наступним матеріалом, міжпредметні зв'язки.

Методика читання лекцій аналізується за такими критеріями:

– Чітка структура лекції та логіка викладу.

– Наявність чи відсутність плану.

– Повідомлення літератури до лекції.

– Доступність і роз'яснення нових термінів і понять.

– Доказовість й аргументованість.

– Виділення основних думок і висновків.

– Використання прийомів закріплення: повторення, питання на перевірку уваги, засвоєння; підведення підсумків наприкінці питання та лекції.

– Використання наочного приладдя, ТЗН (технічних засобів навчання).

– Застосування лектором опорних матеріалів: текст, конспект, окремі записи, читання без опорних матеріалів.

Керівництво роботою студентів під час заняття аналізується за такими критеріями:

– Використання прийомів підтримки уваги: риторичні питання, жарти, ораторські прийоми.

– Дозвіл ставити запитання (коли та в якій формі).

Лекторські дані аналізуються за такими критеріями:

Знання предмета, емоційність, голос, дикція, ораторська майстерність, культура мови, зовнішній вигляд, уміння встановлювати контакт.

Результативність лекції аналізується за такими критеріями:

- інформаційна цінність,
- виховний аспект,
- досягнення дидактичних цілей.

Висновки за результатами спостереження _____

! Важливо: Психолого-педагогічний аналіз заняття здійснюється НЕ для того, щоб *оцінити* роботу викладача, а щоб студент-практикант *чітко зрозумів* технологію і методику проведення такого роду занять та засвоїв критерії їх якості.

**Протокол спостереження
та психолого-педагогічного аналізу проведення
практичного\семінарського заняття
(взірець)**

Викладач _____
Курс _____ Академічна(і) група(и) _____
Навчальна дисципліна _____
Дата проведення _____
Тема заняття _____
Мета заняття _____
_____
Технічні засоби та демонстраційні матеріали _____

План практичного\семінарського:

- 1.
- 2.
3. ...

Протокол спостереження й психолого-педагогічний аналіз практичного\семінарського заняття ґрунтується на зазначених нижче **методичних засадах**.

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та їх обговорення за участю студентів, розв'язання завдань з їх обговоренням, виконання контрольних завдань, їх перевірку й оцінювання.

Цілеспрямованість: Постановка проблеми, прагнення зв'язати теорію з практикою із використанням матеріалу в майбутній професійній діяльності.

Планування: Виділення головних питань, пов'язаних із профілюючими дисциплінами, наявність новинок у списку літератури.

Організація заняття: Уміння викликати і підтримати дискусію, здійснення конструктивного аналізу всіх відповідей і виступів, заповнювання навчального часу обговоренням проблем, поведінка викладача.

Стиль проведення заняття: Жвавий, з постановкою гострих питань, що викликає дискусію, або млявий, що не пробуджує думок та інтересу до навчального матеріалу.

Відносини «викладач-студент»: Поважні, у міру вимогливі, підкреслено ділові, байдужі.

Керування групою: Швидкий контакт зі студентами, упевнена поведінка у групі, розумна і справедлива взаємодія зі студентами або, навпаки, підвищений тон, опора в роботі на лідерів, залишаючи пасивними інших студентів.

Зауваження викладача: Кваліфіковані, узагальнюючі чи відсутність зауважень.

Записи на занятті: Регулярні, нечасті, не ведуться.

Орієнтація під час перевірки та консультації студентів з виконання професійно зорієнтованих завдань: Швидка і глибока, поверхова і фрагментарна, некваліфікована, некомпетентна.

Висновки за результатами спостереження _____

! **Важливо:** Психолого-педагогічний аналіз заняття здійснюється НЕ для того, щоб *оцінити* роботу викладача, а щоб студент-практикант *чітко зрозумів* технологію і методику проведення такого роду занять та засвоїв критерії їх якості.

**Протокол спостереження і
психолого-педагогічного аналізу тренінгового заняття**

Викладач _____

Курс _____ Академічна(і) група(и) _____

Навчальна дисципліна _____

Дата проведення _____

Тема заняття _____

Мета заняття _____

Технічні засоби та демонстраційні матеріали _____

Хід заняття:

Етап тренінгу та психотехніки (назва + коротко суть)	Психологічний зміст даного елемента тренінгу	Рефлексія власного досвіду спостереження або участі у тренінгу студента-практиканта

Висновки за результатами спостереження _____

_____

_____

! Важливо: Психолого-педагогічний аналіз заняття здійснюється НЕ для того, щоб оцінити роботу викладача, а щоб студент-практикант чітко зрозумів технологію і методику проведення такого роду занять та засвоїв критерії їх якості.

Структура конспекту лекції

Викладач _____
Курс _____ Академічна(і) група(и) _____
Навчальна дисципліна _____
Дата проведення _____

1. Тема лекції.
2. Перелік питань лекції.
3. Основні поняття теми.
4. Рекомендована література.
5. Основний текст.

Основний текст лекції повинен бути викладений в ієрархічній послідовності, чітко структурованим, із виділенням основних понять та їх визначень, узагальнюючими схемами, посиланнями на демонстраційний матеріал. Кожне питання лекції закінчується коротким резюме, яке, з одного боку, узагальнює вже викладений матеріал, а з іншого – слугує перехідним моментом для наступного матеріалу. Важливо також виділити шрифтом приклади, які будуть наводитися на лекції та проблемні запитання, що будуть ставитися студентам для активізації їх уваги та мислення.

6. Демонстраційний та роздатковий матеріал (схеми, таблиці, графіки, відео та аудіо матеріали тощо).

Структура конспекту практичного/семінарського заняття

Викладач _____
Курс _____ Академічна(і) група(и) _____
Навчальна дисципліна _____
Дата проведення _____

1. Тема семінару.
2. Перелік питань семінару.
3. Основні поняття теми.
4. Рекомендована література.
5. Завдання, що виносились для самостійної роботи (реферати, конспектування, тематичні повідомлення тощо).
6. Конспективні відповіді на основні питання практичного заняття.
7. Додаткові запитання до кожного основного питання семінару (на зразок *порівняйте..., знайдіть подібність..., знайдіть відмінність..., проаналізуйте..., знайдіть зв'язок..., доведіть свою позицію...* тощо).
8. Форми контролю знань студентів.
9. Форми організації роботи студентів при обговорення різних питань практичного заняття.
10. Демонстраційний та роздатковий матеріал (схеми, таблиці, графіки, відео- й аудіоматеріали тощо).
11. Результати, отримані студентами після заняття.

План-конспект тренінгового заняття

Викладач _____

Курс _____ Академічна(і) група(и) _____

Навчальна дисципліна _____

Дата проведення _____

Тема заняття _____

Мета заняття _____

_____

Хід заняття:

Етап тренінгу та психотехніки (назва етапу, психотехніки)	Час, необхідний для проведення	Демонстраційні чи роздаткові матеріали	Специфічні методичні прийоми і зауваження

Детальний зміст використаних психотехнік _____

_____

_____

_____

Перелік використаної для підготовки заняття літератури

Перелік рекомендованої студентам літератури

**ХАРАКТЕРИСТИКА
СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА**

_____ (прізвище, ініціали)

проходив переддипломну асистентську практику в

_____ (повна назва установи)

з _____ по _____

Назвати види робіт, у яких брав участь практикант, ступінь проявлених ним умінь і навичок, ставлення його до роботи

_____
_____
_____
_____

Виконання громадських доручень, контакт з колективом

_____
_____

Зауваження до виконання програми практики й організаторських здібностей практиканта, готовність до самостійної роботи (за фахом)

_____
_____
_____

Дата ” ____ ” _____ 20__ р.

Підпис керівника практики
від кафедри _____

Підпис зав. кафедри _____

Титульна сторінка звіту про проходження практики

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Ю.Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

З В І Т
ПРО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

студентом _____ групи денної (заочної) форми навчання
спеціальності «Психологія»,
спеціалізації «Практична психологія»

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

База практики (повна назва) _____
_____

Керівник практики від бази практики

_____
(ПІБ, посада)

Керівник практики від факультету

_____
(ПІБ, посада)

Звіт захищений з оцінкою

_____
(прописом)

Чернівці, 20 _____

РОЗДІЛ 3 КРИТЕРІЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ОЦІНОК З ПРАКТИКИ

Відмінно:

Виконання програми практики: дотримання режиму практики, відсутність негативних відгуків, позитивний відгук керівника практики від установи, на базі якої проходила практика, своєчасне виконання індивідуального плану.

Ведення документації: регулярне ведення щоденника практики, своєчасне і якісне оформлення звітів.

Оцінка професійних якостей: морально-етичний обрис, загальна культура, професійний такт, комунікабельність, організаторські здібності.

Добре:

Виконання програми практики: неістотні зауваження щодо режиму практики, відсутність негативних відгуків, позитивний відгук керівника практики від установи, на базі якої проходила практика (із зазначенням окремих зауважень), своєчасне виконання індивідуального плану.

Ведення документації: своєчасне оформлення звіту.

Оцінка професійних якостей: морально-етичний обрис, загальна культура, професійний такт, комунікабельність, організаторські здібності.

Задовільно:

Виконання програми практики: нерегулярне дотримання режиму практики, наявність негативних зауважень у відгуку керівника практики від установи і організації, на базі якої проходила практика, зауваження щодо виконання індивідуального плану.

Ведення документації. Переважна більшість питань програми у звіті висвітлена, однак мають місце неточності, помилки, логічні

похибки. Оцінка професійних якостей: характеристика студента в цілому позитивна.

Незадовільно:

Виконання програми практики: недбале дотримання режиму практики, неповний обсяг годин, негативний відгук керівника практики від установи чи організації, де проходила практика.

Ведення документації: неякісне і несвоєчасне оформлення звіту.

Оцінка професійних якостей: нетактовне, неуважне ставлення до колег і користувачів соціальних послуг.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання			Екзамен Модуль 4 – контроль	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	40	100
5	35	20		

Види підсумкового контролю відповідно до видів практики студентів спеціальності «Психологія», спеціалізації «Практична психологія»

Курс	Се- мestr	Вид практики	Вид контролю
V	10 (2)	Професійна (психологічна)	Екзамен
VI	11 (3)	Професійна (науково-педагогічна)	Екзамен

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За національною системою	За системою навч. закладу	Пояснення
A	5 (відмінно)	90-100	Відмінне виконання завдання
B	4 (добре)	80-89	Виконання на рівні, вищому за середній
C	4 (добре)	70-79	Загалом добре виконання завдання
D	3 (задовільно)	60-69	Непогане виконання завдання
E	3 (задовільно)	50-59	Якість виконання відповідає мінімальним критеріям
FX	2 (незадовільно з обов'язковим повторним слуханням курсу)	35-49	Необхідна подальша серйозна робота
F	2 (незадовільно з обов'язковим повторним слуханням курсу)	1-34	

ПІСЛЯМОВА

(обов'язкова для прочитання!)

Перед початком практики студент має чітко усвідомити **2 важливих моменти**:

- *організаційний*: практика не перескладається, тобто, якщо студент не пройшов вчасно практику і не склав залік або екзамен, він не має права на повторне їх проходження і складання, і в такий спосіб набуває академічної заборгованості, котру неможливо ліквідувати;

- *емпірично-рефлексивний*: студент має шанс отримати максимально корисний у плані фахової підготовки досвід під час проходження практики тільки тоді, коли він, ознайомившись зі змістом і завданнями практики, сам для себе конкретно формулює завдання, чого він хоче навчитися на практиці, на які запитання він для себе хоче знайти відповіді; лише усвідомлюючи свої очікування та власні завдання проходження практики («Для чого я туди йду?»), можна сподіватися на реальний результат.

Завершуючи обґрунтування значення практики як надзвичайно важливого модулю у навчальному плані підготовки студентів-психологів, наводимо розмірковування самих студентів, котрі вони представили у своїх есе, написаних за результатами проходження практики. Сподіваємося, що ці есе надихнуть інших студентів сповна реалізувати себе під час виконання завдань практики і максимально збагатити свою скарбничку досвіду психологічними уміннями та мудрою філософією життя.

САМОАНАЛІЗ ДОСВІДУ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ

Тамара Данилюк, студентка 4-го курсу заочної форми
навчання, кафедра практичної психології, 2016

При всій важливості теоретичних знань, методичної підготовки та практичного досвіду психолога, головним «інструментом» у його роботі з клієнтом є він сам. Психолог працює собою, своїм «Я».

Тому для мене дуже важливо з'ясувати, які саме якості власного «Я» є головними і як їх можна розвивати.

Джеймс Бьюдженталь вважає, що робота психолога (у Бьюдженталю – психотерапевта) - це особливий вид мистецтва. І тому тут, як і в будь-якому виді мистецтва, величезну роль відіграють інтуїція, гнучкість, незалежність. Але є і специфічні «складові» цього мистецтва, суть яких полягає в здатності психолога актуалізувати турботу клієнта про власне життя і його роботу щодо змін. Тому Бьюдженталь вважає, що психологи, здійснюючи психокорекційну діяльність, не лікують хвороби або порушення, а «звільняють бранців»; вони схожі скоріше на «групу рятувальників», які допомагають людині вийти з в'язниці (своєї власної внутрішньої в'язниці страхів, стереотипів, невіри в себе тощо) і жити більш вільно. Тому видасться справедливим говорити про те, що психокорекційна робота психолога полягає насамперед у сприянні внутрішньому пошуку клієнта, допомозі йому розібратися в собі і знайти шлях до власних сил.

Для мене абсолютно очевидно, що надзвичайно важливими для психолога є зацікавленість людьми, прагнення ще краще їх зрозуміти, задоволення від спілкування з людьми, повага і прийняття кожного – те, що у психології називають афіліацією.

Психолог, маючи у своїх руках у якості інструменту як правило лише бесіду, повинен налаштувати свої почуття на те, що відбувається, на легкі, часто невербальні натяки. Для психолога ця чутливість, як мені здається, основна якість, тому що без неї він фактично залишається сліпим і може діяти тільки навмання.

Одна з похідних цієї чутливості - продуктивне слухання. Воно так само є найбільш фундаментальним умінням психолога, тому що все інше спирається на його розвинену здатність чути одночасно на багатьох рівнях. Таке слухання чимось значно більше, ніж пасивне фіксування - це те, що включає інтуїцію, рефлексію і спеціально розвинену емпатію.

Також, мені здається дуже важливим, що психолог повинен вміти правильно і чітко висловлювати свою думку. Для цього у нього повинна скластися однозначна картина світу, яка спирається, я думаю, на цілу бібліотеку книг і на досить довгий і продуктивний досвід.

Готовність до постійного безперервного розвитку, постійно зростаюча здатність усвідомлювати, оцінювати, адекватне позитивне ставлення до знань, наполегливість, чіткість цілей і відданість своїй професії - це все тільки найнеобхідніші якості психолога.

Саме на такі роздуми щодо важливих якостей психолога налаштувала мене практика з психокорекції. Протягом усієї практики я відчувала необхідність у чітких орієнтирах в тому, яким має бути психолог, щоб його вплив допомагав клієнту. І ось саме такі якості, які зазначено вище, мені видалися найбільш актуальними у процесі психокорекційної діяльності. Це те, що я спостерігала у практичного психолога школи, і те, що відчуваю за необхідне розвивати у собі.

САМОАНАЛІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ ПСИХОЛОГОМ-КОНСУЛЬТАНТОМ У ШКОЛІ

Євгенія Павлинська, студентка 4-го курсу денної форми
навчання, кафедра практичної психології, 2015

*Я як психолог нічого не додаю
до внутрішнього світу іншого.
Я лише роблю сцену його життя
більш освітленою.*

С. Петрушин

Психологічне консультування є скоріш мистецтвом, ніж наукою. Психолог-консультант має справу з найскладнішим та найважливішим об'єктом – людською психікою. Головний закон цієї взаємодії такий, як і в медицині: «Не нашкодь». Тому проблемна ситуація клієнта розглядається як математична задача з багатьма невідомими, які консультанту потрібно знайти й упорядкувати. Цей процес аналогічний до роботи вправного детектива, який уміє бути водночас і чутливим, і розсудливим, щоб, з одного боку, не втратити жодної деталі, з іншого – зрозуміти психологію життя настільки, щоб чітко визначити проблему, з якою до нього звернулися.

Від людини, яка надає психологічну допомогу, окрім професійних знань та володіння методикою психотерапії, необхідна стійка система переконань, світогляду, що додає самому консультанту впевненості в собі. Отже, для успішного професійного функціонування психологу необхідно розв'язати для себе питання сенсу життя та місця в ньому своєї професійної діяльності.

Консультування шкільного психолога має свою специфіку. Його консультація починається тоді, коли відчиняються двері кабінету й на порозі з'являється збентежений клієнт, а закінчується тоді, коли він радісний востаннє зачинає ці двері й робить упевнений крок у «нове життя». Скільки при цьому пройде часу, наперед не скаже ніхто: можливо 2-3 зустрічі, а можливо, - 10 -15.

Крім традиційного «вузького» розуміння психологічного консультування як бесіди консультанта з клієнтом, можливе

«широке» розуміння процесу психологічного консультування. Воно охоплює і діагностику, і корекцію, які в даному випадку є засобами допомоги клієнтові у розв'язанні його проблем.

Необхідність психологічного консультування у школі викликана тим, щоб допомогти клієнту (учневі, батькові, вчителеві) виявити своє істинне «Я» і знайти в собі мужність стати цим «Я».

Психолог не має права бути ініціатором психологічної консультації. Така його ініціатива може бути розцінена як втручання у приватне життя іншої людини, що автоматично призводить до професійної дискредитації психолога.

Проходження психоконсультативної практики дозволило мені усвідомити, що джерелом проблем є не та людина, на яку скаржаться, а та, яка скаржиться. Це означає, що консультацію може отримувати той, хто звернувся до психолога. Та якою б великою не була спокуса запросити на консультацію інших учасників для обговорення ситуації, психолог не може цього робити, оскільки не може бути ініціатором. Впливати на ситуацію він може тільки через клієнта, використовуючи можливості, доступні клієнтові в його становищі.

Психолог-консультант, до якого звернувся клієнт зі своїми проблемами, повинен вимагати від нього роботи душі для опанування собою. Серйозність ставлення психолога до проблеми клієнта має відповідати серйозності ставлення клієнта до своєї проблеми. Психолог-консультант повинен прагнути діяти в суворій відповідності досвідові клієнта й безпомилково «влучати» в зону його найближчого розвитку.

Відчуваю, що багато з цього мені вдалося реалізувати у своїй власній діяльності під час проходження практики. Але ще більше залишилося відкритих для мене питань, ще більше усвідомлено пунктів, над розвитком яких необхідно працювати.

Я зрозуміла, що для мене прагнення допомагати людям - найбільш вагома причина мого власного вибору цієї професії. Будь-який психолог, навіть якщо він займається фундаментальною наукою, працює в тісному контакті з людьми і для людей.

САМООЦІНКА ДОСВІДУ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ

Юлія Чекмак, студентка 5-го курсу заочної форми навчання, кафедра практичної психології, 2015

Мій невеликий досвід роботи психологом у педагогічному коледжі під час практики дозволив мені відчувати основні труднощі цієї професійної діяльності та побачити свої фахові схильності й можливості. І незважаючи на те, що різні види діяльності практичного психолога мені вдавалися з різним ступенем успішності, вимагали від мене оперативного поповнення знань, високої відповідальності, значних емоційних затрат, позаурочної роботи, дана практика дозволила мені більше упевнитися у виборі своєї професії.

Я усвідомила, що робота психолога пов'язана з певним ризиком, оскільки він відкритий для спілкування з різними людьми, а їхні установки не завжди миролюбні і чесні. У разі неправильної поведінки психолога з перших хвилин зустрічі він може бути залучений до гри клієнта або може стати жертвою його маніпуляцій. Тому перші хвилини зустрічі психолога з клієнтом – це своєрідний поєдинок, у якому психолог з'ясовує, хто до нього прийшов і навіщо. У даному випадку психолог повинен попросити клієнта обґрунтувати, чого він очікує від консультації та консультанта.

Для мене було несподіваним відкриттям, що психолог-консультант має право відмовитися від консультації. Цим правом доцільно користуватися у випадках, коли клієнт і його ситуація викликають у психолога бурхливу емоційну реакцію неприйняття або перегукуються з власними особистими не розв'язаними проблемами. У першому випадку психолог не зможе перейнятися проблемою клієнта через засудження його думок і дій, у другій існує небезпека використання психологом клієнта для своєї корисливої мети.

Під час нашого професійного навчання складається таке ідеалістичне уявлення, що психологічну допомогу може здійснювати людина, в якій немає психологічних проблем. А якщо вони є, то психотерапевтичний процес відбуватиметься на

користь розв'язання проблем психолога, і відбуватиметься підсвідомо. Наприклад, якщо психолог сьогодні розмірковує про своє розлучення, то, обговорюючи подібну проблему клієнта, він розглядатиме її в руслі своїх проблем. Але в житті в усіх нас час від часу виникають свої психологічні проблеми. Як тут бути?

Під час практики я для себе зробила такий висновок щодо даного питання: треба усвідомлювати наявність своїх проблем і пам'ятати про них, щоб вони не впливали на консультативний процес іншої людини. Наприклад, якщо у психолога напружені стосунки зі своїм дорослим сином, то краще не консультувати клієнта, який має таку ж саму проблему. Тому потрібен час для отримання певного досвіду в роботі з наступним клієнтом і знову ж такою самою ситуацією, щоб ліпше уявляти картину, яку «вимальовує» клієнт, але знову ж таки не приміряти до себе.

Окремим видом роботи на практиці була робота навчально-просвітницька. Під час проведення лекційних, тренінгових та практичних занять зі студентами-майбутніми учителями й вихователями я усвідомила рівень своїх теоретичних знань з психології, навчилася ними ділитися і вдосконалювати їх, використовуючи на практиці. Довелося докласти значних зусиль для підготовки до таких занять, щоб зуміти й бути готовою відповісти на запитання слухачів, пояснити (а спочатку зрозуміти самій!) конкретні психологічні питання, проблеми. Досвід проведення лекційних занять – це ще й досвід діалогу з широкою аудиторією, досвід оволодіння увагою цієї аудиторії, досвід керування колективним процесом міркування. І рідкісні відчуття удачі у цьому – надихають.

САМООЦІНКА ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

«Що для мене означає бути асистентом кафедри практичної психології?»

Світлана Аннич, студентка 5 курсу заочної форми навчання, кафедра практичної психології, 2020

Асистентська практика розпочалась неочікувано для мене. Карантин приніс у моє життя багато нового, цікавого і корисного. Асистентська практика стала важливою складовою цього досвіду.

Якщо пошук, обробка і узагальнення інформації для мене є знайомим процесом, з яким я часто стикаюсь в процесі власної професійної діяльності, то досвід, пов'язаний з тим, що свої знання потрібно передати іншим, зацікавивши їх, є новим. Зазвичай, здобуті знання я використовую виключно для власної діяльності.

Для мене цікавим був досвід взаємодії з групою незнайомих людей, з якими, окрім безпосередньої мети проведення лекції чи семінарського заняття, потрібно було насамперед налагодити особистий контакт. У цьому аспекті найсильніший вплив справив онлайн формат проведення занять. На жаль, студенти зазвичай вимикають камери, і для мене було досить незвично говорити в монітор і не бачити реакції слухачів. З такої точки зору досвід проведення семінарських занять є більш цікавим і менш виснажуючим для мене, адже такі заняття передбачають безпосередню активну участь студентів, на відміну від лекцій.

Раніше мій досвід спілкування онлайн обмежувався лише спілкуванням в Skype в відеоформаті з однією особою, а також участю в онлайн конференціях і онлайн навчанні, як слухача. Проходження практики допомогло глибше усвідомити проблематичність навчання в такому форматі для лектора, коли відсутній зворотній зв'язок.

Зазвичай мені подобається ділитись знаннями з іншими людьми, особливо якщо предмет є цікавим для мене. З цієї точки

зору, предмет «Кризове консультування» і теми, з якими мені довелося працювати, виявилися важливими і корисними для мене. Більш глибоке дослідження цих тем з метою їх подання в цікавій формі для студентів сприяло поглибленню моїх знань.

Загалом свій досвід я оцінюю як позитивний і думаю, що мені все вдалося. І навіть сподобалося. Про це свідчить моє бажання провести додаткову онлайн-лекцію з психоаналізу для студентів.

Важливим для мене залишається зв'язок зі слухачами і відгуки наприкінці лекції чи семінару.

Для мене науково-педагогічна практика була цікавим досвідом. Також успішне проведення лекцій, відчуття зацікавленості з боку студентів підвищили мою самооцінку і додали впевненості.

З'явилися думки, що було б цікаво знайомити студентів з різними аспектами психоаналізу. Адже успіх надихає.

САМООЦІНКА ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

«Що для мене означає бути асистентом кафедри практичної психології»

Глущенко Микита, студент 503 групи кафедри практичної психології, 2020 рік
Олексійовича

Асистент кафедри – це дуже відповідальна посада викладача, яка вимагає багато професіоналізму у навчанні та підготовці спеціалістів, а особливо майбутніх психологів.

Будучи асистентом, у тебе є можливість використовувати широкий спектр інструментів навчання, різних сучасних інноваційних методів, щоб робити навчальний процес ще більш цікавим. Асистент має гідне завдання у своїй роботі - сформувані у студентів навички творчого, самостійного підходу до освоєння теоретичного матеріалу (ділові ігри, дискусії, методи розвивального навчання тощо). Для ефективної роботи асистент поєднує сучасні новітні знання з педагогіки, психології, забезпечує поглиблене вивчення теоретичного матеріалу шляхом практичних і тренінгових занять.

Завдяки науково-педагогічній практиці у магістрантів є чудова можливість відчувати себе у ролі асистента кафедри та вивчити, зрозуміти всі особливості та тонкощі роботи викладача уже не зі сторони студента, а безпосередньо з ролі професіонала-педагога.

Особливістю цьогорічної практики було те, що вона повному «виглядала», а саме: у форматі дистанційного навчання та із застосуванням великої кількості електронних платформ для того, щоб працювати зі студентами онлайн.

На жаль, в умовах, які склалися у сучасному світі, під час практики не вдалося спробувати режим «наживо» в аудиторіях університету, але впевнений, це дало би ще більше вражень від такої прототипної ролі викладача.

Я зрозумів, що робота викладача складна, але й дуже цікава, насичена та навіть у деякі моменти драйвова. Тут

можна постійно удосконалюватися: у знаннях, у навичках, бути в полі наукової інформації та досліджень, у контакті з талановитими студентами.

Для мене бути асистентом кафедри дорівнює радіти своїй роботі, надихати студентів до навчання, пошуку себе і допомагати формувати їх професійну ідентичність, максимально цікаво подавати інформацію студентам, готуватися до проведення лекцій, семінарів і тренінгів, де головна мета – якнайкраще та найзрозуміліше навчити майбутніх професіоналів, адже відповідальність за якість їх підготовки також залежить від мене, як викладача.

Навчальне видання

**ПРОФЕСІЙНА ПРАКТИКА ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ОПП
«ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Навчально-методичний посібник

Укладачі:

Душкевич Мар'яна Михайлівна,

Лісова Олена Сергіївна,

Радчук Валентина Миколаївна

Літературний редактор О.В.Лупул